

Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy
Katedra dějin a didaktiky dějepisu

Studená během druhé světové války
Studená during the Second World War

Bakalářská práce

Vypracovala: Lucie Čermáková

Vedoucí práce: doc. PhDr. Alena Míšková, Ph.D.

Praha 2014

Prohlašuji, že jsem předloženou bakalářskou práci s názvem „Studená během druhé světové války“ vypracovala samostatně a veškerou literaturu a další podkladové materiály, které jsem použila, uvádím v seznamu použité literatury.

V Praze 27. června 2014

Lucie Čermáková

Abstrakt:

První zmínka o Studené pochází z roku 1356, přesto tato oblast byla osidlována již dříve, od 10. do 13. století. Svého největšího rozvoje se obec dočkala před druhou světovou válkou, kdy zde byl i největší počet obyvatel a zakládány různé firmy. Práce je věnována životu ve Studené v průběhu druhé světové války, především je však zaměřena na začátek a konec války, kdy byli obyvatelé nejvíce zasaženi válečným stavem.

Klíčová slova:

Studená, zákopové práce, odvody, civilní protiletectká obrana, přidělový systém, odsun, konfiskace

Abstract:

The first mention of village Studená dates from 1356, yet this area was populated earlier, specifically since the 10th century. Its greatest development village underwent before the World War II., when there was the greatest number of inhabitants and various companies were established. The work is dedicated to the life in the Studená during the Second World War; however it is mainly focused on the beginning and the end of the war, when the inhabitants were most affected by the acts of war.

Keywords:

Studená, trench works, conscription, civil anti-aircraft defense, rationing, forced displacement, confiscation

Poděkování:

Ráda bych na tomto místě poděkovala doc. PhDr. Aleně Míškové, Ph.D. za její rady a ochotu při vedení mé bakalářské práce. Dále děkuji za poskytnutí vzpomínek paní Martě Jinochové, pánům Františku Samkovi a Bohuslavovi Šťastnému.

Obsah

Úvod.....	7
Prameny, Literatura, Metodologie	10
1. Historie Studené.....	14
1.1. Poloha.....	14
1.2. Název obce	14
1.3. Znak.....	14
1.4. Vývoj obce	15
1.5. Správní začlenění obce od roku 1850	16
1.6. Život ve Studené.....	16
1.7. Vývoj obce do konce 20. století	17
1.8. Škola.....	18
1.9. Rodáci.....	19
1.9.1. Vlasta Javořická	19
1.9.2. František a Jan Satrapovi.....	19
2. Začátek války	22
2.1. Odvody	22
2.2. Přistěhovalci	24
2.3. Civilní protiletectká obrana	24
3. Průběh války	28
3.1. Zásobování, výživa obyvatel.....	35

3.2.	Zemědělství	37
3.3.	Správa obce	39
4.	Konec války	41
4.1.	Zákopové práce, verbování	41
4.2.	Poválečný odsun Němců	46
4.3.	Smíšená manželství:	47
4.4.	Konfiskovaný majetek.....	48
5.	Závěr	50
6.	Bibliografie	53
7.	Přílohy.....	57
8.	Textové přílohy	58
9.	Seznam obrázků	83

Úvod

Téma mé bakalářské práce „Studená za druhé světové války“ jsem si vybrala, protože k této vesnici mám velice blízký vztah. Strávila jsem zde první léta svého života a i v současnosti ji často navštěvuji z důvodu, že v ní bydlí část mé rodiny.

Obec Studená leží na jihu Čech, na pomezí Jihočeského kraje a kraje Vysočina. V současnosti spadá do Jihočeského kraje, nachází se mezi městy Jindřichův Hradec, který je od Studené vzdálen 25 kilometrů a městem Telč ležícím 14 kilometrů východně od Studené. Další výraznou dominantou poblíž obce, podle níž se lze orientovat, je hora Javořice s televizním vysílačem, která je se svou výškou 837 metrů nejvyšší horou jak Jihlavských vrchů, tak i Českomoravské vrchoviny.

V této práci se budu zabývat životem obyvatel ve Studené za druhé světové války, jak prožívali válečné dny, jaký byl chod obce, co všechno měli úředníci na starost, jak probíhaly odvody do války nebo na zákopové práce.

V úvodu své práce se budu věnovat všeobecným informacím o Studené, o jejím historickém vývoji a o tom, jak se zde za války žilo. Jelikož Studená leží na pomezí česko-moravské hranice, často se měnily nadřizené obce, pod které spadala. Pro představu života v obci lze v mé práci nalézt seznamy obyvatel, z nichž lze zjistit, čím se tito obyvatelé živili, kde pracovali a podobně. V obci v průběhu let vznikly různé firmy. Z historie je asi nejznámější podnik na masné a uzenářské výrobky rodiny Satrapů a dnes to je „Styl, výrobní družstvo knoflíkářů“, nebo stavební firma „Staving, spol. s.r.o.“ Neopomenula jsem zmínit i studenské rodáky Vlastu Javořickou, která se snažila svou rodnou obec všemožně propagovat, tak i již zmíněnou rodinu Satrapů, která za války zásobovala armádu svými výrobky.

V další části mé práce popisuji, jakým způsobem probíhaly odvody nejen do války, ale i na zákopové práce. Co vše s sebou museli odvedenci mít a co bylo naopak zakázáno. Přestože Studená leží v pohraničí, do oblasti Sudet

nespadala, a proto se sem během války sestěhovali lidé z těchto okupovaných oblastí.

Stejně jako ve všech obcích či městech byl i ve Studené za druhé světové války zaveden přidělový systém. Naštěstí zde bylo hlavním zdrojem obživy zemědělství, proto obyvatelé netrpěli touto složitou hospodářskou situací. O tom se lze dočíst v nařízeních, která byla vydávána pro majitele firem a pro vojáky, aby byli v době žní uvolněni, pokud to ovšem okolnosti dovolily. Dále se zde zabývá civilní protiletdeckou obranou (později přejmenovanou pouze na protiletdeckou obranu), její ochranou obyvatel a vyhláškami či nařízeními týkající se této organizace.

Závěr mé práce se věnuje roku 1945. V této době byli obyvatelé nuceni ještě odcházet na zákopové práce. Po skončení války je zde popsán odsun německého obyvatelstva, jak nucený, tak i dobrovolný, stejně jako prosby o odsun z finančních důvodů a v neposlední řadě i konfiskace německého majetku.

Cílem mé práce bylo shromáždit co nejvíce možných informací o Studené v době druhé světové války, a to jak z archivních materiálů, tak i dostupných publikací. Bylo těžké zkombinovat dostupné informace, jelikož v archivním fondu Studené je velice málo materiálu souvisejícího s touto dobou a zároveň s daným tématem nebo tento materiál není dosud zinventarizován. Z tohoto důvodu jsem při prostudování několika set stránkových kartonů mohla použít jen malou část. Celkový pohled na druhou světovou válku mi poskytla místní kronika, která ovšem byla zpřístupněna teprve nedávno. Dalším problémem byl nedostatek sekundární literatury čistě o Studené v tomto válečném období. Pro celistvistvu díla jsem doplnila sekundární literaturu všeobecnými knihami o druhé světové válce a vysídlení Němců, například od Tomáše Staňka¹ nebo Detlefa Brandese².

---

¹ STANĚK, Tomáš, *Odsun Němců z Československa 1945- 1947*, Academia, Praha, 1991, 536 s.

² BRANDES, Detlef, *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939- 1945*, Protor, Praha, 2000, 657 s.

Přestože, že se ke Studené nenachází příliš mnoho informací, doufám, že má práce přinese shrnutí všech dostupných materiálů a bude přínosem pro někoho, kdo by se chtěl o této malé obci dozvědět více, než jen základní dostupné informace.

Prameny, Literatura, Metodologie

Ke zpracování mé bakalářské práce jsem vycházela především z archivních pramenů ze Státního okresního archivu v Jindřichově Hradci, kde jsem měla možnost nahlédnout do různých druhů kartonů a složek, jako např.: „Archiv města Studená“, „Místní národní výbor Studená“ a „Okresní národní výbor Dačice“. Velice mě překvapilo, že „Archiv města Studená“ je poměrně rozsáhlý. Bohužel, pro dobu, kterou jsem potřebovala prostudovat, je použitelných materiálů minimum. Jednotlivé kartony, složky a knihy převážně obsahují nepřehledné množství seznamů osob ze Studené, ať už se to týká matričních záležitostí, přistěhovaných nebo odměňovaných obyvatel. Dále to jsou různé obecní účty. Jelikož se obyvatelé ve Studené primárně živili zemědělstvím, je v archivu tato oblast dobře zpracována.

Vedle archivních materiálů mi velice dobře posloužily kroniky města. Jedna zahrnuje pouze léta 1938 až 1940³, je velice stručně psaná a neobsahuje žádné podrobnější informace. Druhá je od roku 1938, ovšem až do roku 1948⁴ a oproti první je zde dopodrobna popisován život a chod obce za druhé světové války. Dále zde nejsou opomenuty ani seznamy zemřelých nebo narozených občanů. Je zde velice dobře patrný postoj obyvatel, především kronikáře, který byl protinacisticky zaměřený. Obě dvě jsou v současnosti elektronicky dostupné⁵, což je pro badatele velkou výhodou.

Dále se domnívám, že pro obecný a rychlý přehled informací o historii Studené, jsou relativně dobře zpracovány její oficiální webové stránky.⁶

Další částí mé práce jsou rozhovory s pamětníky, které mi poskytly prvotní ponoření se do dotčeného tématu a období.

---

³ SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Pamětní kniha obce Studené, 1938-1940*.

⁴ SOKA Jindřichův Hradec, MNV Studená, *Obecní kronika Městyse Studené, 1938- 1948*.

⁵ Digitální archiv- Státní oblastní archiv v Třeboni [online], <<https://digi.ceskearchivy.cz/>>.

⁶ Obec Studená [online], <<http://www.studena.cz/informace-o-obci/>>.

K ucelené formě a k historickému pozadí mi velice dobře posloužila kniha od Detlefa Brandese „*Češi pod německým protektorátem: okupační politika a odboj 1939- 1945*“⁷ či publikace od Tomáše Staňka „*Předpoklady, průběh a důsledky vysídlení Němců z Československa*“⁸ a „*Odsun Němců z Československa 1945- 1947*“⁹. Při čerpání ze sekundární literatury jsem často narážela na opakující se informace. Například za jakých podmínek bylo německé obyvatelstvo odsunováno a co si popřípadě mohlo vzít s sebou. Domnívám se, že stačí říci určitou informaci pouze jednou a nemusí se v knize opakovat několikrát.

V každé kapitole jsem se snažila použít jak primární, tak sekundární literaturu. Všeobecné informace o Studené jsem čerpala především z publikací od Ladislava Sadílka „*Vlastivědný náčrt Studené a okolí*“¹⁰ a z „*Vlastivědy Moravské Dačicko, Slavonicko, Telčsko*“¹¹.

Pro samotný obsah díla, tedy života ve Studené za války, byly velice užitečné jak archivní knihy¹² a výše zmíněné kroniky, tak především kartony věnující se válečným¹³ a zemědělským událostem¹⁴. O samotném konci války, jak probíhal ve Studené, mi nejvíce posloužily kartony nejen z „Archivu města Studená“, ale především z „Okresního národního výboru Dačice“, kde byly

---

⁷ BRANDES, Detlef, *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939- 1945*, 657 s.

⁸ STANĚK, Tomáš, *Předpoklady, průběh a důsledky vysídlení Němců z Československa (1918- 1948)*, 111s.

⁹ STANĚK, Tomáš, *Odsun Němců z Československa 1945- 1947*, Academia, Praha, 1991, 536 s.

¹⁰ SADÍLEK, Ludvík, *Studenko, Vlastivědný náčrt Studené a okolí*, Jihočeské muzeum České Budějovice, České Budějovice, 1961, 167 s.

¹¹ *Vlastivěda Moravská- Dačicko, Slavonicko, Telčsko*, Muzejní vlastivědná společnost, Brno, 2005, 1070 s.

¹² SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Kronika civilní protiletectké obrany*, kniha 17, inventární číslo 17.

SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Knihla ohlašovací neaktivního mužstva*, kniha 10, inventární číslo 10.

¹³ SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Vojenská knížka (Kriegsmarine), Jan Malík- osobní doklady, šatenky, fotografie*, karton 13, inventární číslo 82, signatura VII.

SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Vojenství- vyhlášky, výnosy, průchod vojska, odvody, hlášení pobytu: Záležitosti vojenské vůbec- hlášení dovolených, hlášení nezařazených nováčků, vojenské vyhlášky*, karton 17, inventární číslo 96, signatura VIII.

¹⁴ SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Působnost obce přenesená, politická- vůbec: Polní a lesní hospodářství: Vyhlášky o vyživování obyv., výstava okopanin, škůdci v zemědělství, škody mrazem, živelné pohromy*, karton 14, inventární číslo 88, signatura VII.

k nahlédnutí spisy o poválečném odsunu německého obyvatelstva¹⁵ a konfiskacích jeho majetku¹⁶.

Chtěla bych upozornit na, dle mého názoru, nedostatky v inventáři „Archivu města Studená“. Je tam k vidění sice spousta dostupných materiálů, po objednání a prostudování složek týkajících se let 1939 až 1945, jsem ale mnohokrát zjistila, že velká část z těchto let tam vůbec nebyla, nebo obsahovala pouze jednu či dvě stránky. Přitom v inventáři nebyla žádná zmínka o chybějících letech. Dále jsem byla překvapena, že podkladový materiál neobsahoval ani podrobnější rozdělení podle let. Vždy byl sepsán dlouhý seznam, co vše je v jedné složce kartonu je a vedle byl velký rozsah let, takže v domnění, že si půjčím složku potřebnou k mé práci, jsem mnohdy neprobádala nic, jelikož požadované materiály mapovaly například pouze období první světové války.

Dále bych ráda upozornila na rozcházející se informace z archivních fondů a kronik. Je všeobecně známo, že si autoři kronik trochu přibarvovali informace nebo byly kroniky sepisovány dodatečně, přesto bych ráda poukázala na konkrétní rozdíl. Jednalo se o naplánovaná cvičení Protiletické obrany ve Studené. Dle kroniky města Studené se měly konat první dny cvičení 17. února, 5., 15. a 17. března 1940, ovšem v archivních fondech¹⁷ byla tyto cvičení stanovena na 1. února, 4., 15. a 17. března 1940.

---

¹⁵ SOKA Jindřichův Hradec, ONV Dačice, *Odsun Němců, seznamy osob podle obcí a obvodů četnických stanic*, karton 144, inventární číslo 249, signatura III.

¹⁶ SOKA Jindřichův Hradec, ONV Dačice, *Žádosti o přiděl věcí z konfiskovaného majetku*, karton 339, inventární číslo 283, signatura XI.

¹⁷ SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Kronika civilní protiletické obrany*, kniha 17.

Na poslední rozpor informací jsem narazila v kartonu 8, který se zabýval také vánočními přiděly obyvatelům Studené¹⁸. V roce 1941 a 1942 byly mezi obyvatele rozdělovány různé sumy peněz. V roce 1942 to bylo 3945 korun, které daroval továrník Satrapa. Nalezla jsem dva různé seznamy obdarovaných osob, v jednom však nefigurovalo jméno Františka Bodláka. Je tedy otázkou, který seznam je pravý. Pripadá v úvahu, že toto jméno na seznam přibylo dodatečně a již nebyla změněna celková částka daru, nebo naopak byl František Bodlák ze seznamu vyškrtnut záměrně.

---

¹⁸ SOkA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Policie zdravotnická a veterinární: Chudinský katastr, seznam podporovaných, vinkulace na chud.fond, váleční poškození, přiděly cukru, dříví, nouzové práce pro obec, vánoční přiděly masa fy Satrapa*, karton 8, inventární číslo 65, signatura V. Viz str. 30.

1. Historie Studené

1.1. Poloha

Obec Studená se nachází v Jihočeském kraji několik kilometrů západně od Telče. Rozprostírá se pod nejvyšší horou Českomoravské vrchoviny Javořicí¹⁹. Leží na straně Čech při historické česko-moravské zemské hranici. Těsně sousedí s hranicí Jihočeského kraje a kraje Vysočina. Jedním z výraznějších kopců v okolí je kopec Šibená s výškou 658 m.n.m., který leží jihozápadně od obce. Nejbližší železniční stanicí je zastávka Horní Vilímeč. Nachází se zde škola, pošta, lékař, matriční obvod i římskokatolická farnost Studená.²⁰

1.2. Název obce

V pramenech lze najít dvě možnosti, jak vznikl název obce. Podle jedné varianty byla obec nazvána dle polohy na studeném potoce nebo podle chladného počasí, které zde, především v zimě, panuje. To je způsobeno i nadmořskou výškou 620 m.n.m. a právě kvůli své poloze stála vesnice i v pozadí při osidlování této oblasti.²¹

Název obce Studené byl v průběhu staletí různě formulován. V roce 1356 nesla vesnice název „villiam Studena“, 1366 „de Studena“, 1377 „de Studene“, 1390 „ze Studené“, 1446 „sub Studena“, 1455 „ze Studeného“, 1547 „z městečka Studené“, 1549 „Studenc“, 1678 a 1798 „Studein“, 1846 a 1850 „Studein, Studená“.²²

1.3. Znak

Současná podoba znaku byla upravena po roce 1918. „Podle popisu v červeném horním poli jsou bílé parohy Podstatských a mezi nimi bílý trojúhelník Lichtenštejnů rohem dolů, v dolním modrém poli je zlatá pětilistá růže s červeným semeníkem a zelenými kališními lístky. Nad štítem je hraběcí

---

¹⁹ 837 m.n.m.

²⁰ Obec Studená [online], <<http://www.studena.cz/>> , [cit. 15. května 2014].

Vlastivěda Moravská- Dačicko, Slavonicko, Telčsko, s. 573-579.

²¹ Tamtéž.

²² Tamtéž.

*koruna s devíti perlami a po stranách ve stříbrné barvě vpravo jednorožec a vlevo dvouocasý korunovaný lev se zlatou zbrojí a červeným jazykem vztyčený na zadních nohou a předními přidržující štít.*²³

1.4. Vývoj obce

První zmínka o Studené pochází z roku 1356. V tomto roce se stal vlastníkem vesnice Dětrich z Obrataň, který Studenou prodal v roce 1378 Domasovi z Olešné. Další majitel, Jan ze Studené, prodal na začátku 15. století Studenou Pavlu z Miličina, který ji předal Václavovi ze Sedlejova, a to v roce 1446. Jedním z mnohých vlastníků Studené byl i Jan Drh z Dola nebo Jan z Lipníka. Městečkem se Studená stala během vlády vladyků Studenských, a to mezi lety 1446 až 1558. Dalšími majiteli Studené byli například Vaněk ze Studené, který zde sídlil v letech 1446 až 1458, od roku 1466 to byl Ondřej ze Studené a na počátku 16. století Jan Studenský ze Studené. Jeho „*bratři Jan a Bohuslav Studenští ze Studené pronajali roku 1549 Studenou Volfovi st. Krajířovi z Krajku, ale Jan Studenský prodal roku 1558 tvrz a městečko, svým sousedům Jáchymu a Zachariáši z Hradce na Telči. Od té doby měla Studená společné majitele s Telčí až do roku 1849, i když počátkem 19. století došlo k oddělení Studené s vesnicemi od Telče jako samostatného panství. Po roce 1945 byl velkostatek Studená, po pozemkové reformě z poloviny rozparcelovaný, rodu Podstatských-Lichtenštejnů zkonfiskován.*“²⁴

Město měl nejprve na starosti rychtář, jmenován pány a během 15. století tuto funkci v poddanských městech přebíral purkmistr a městská rada. Tato města měla také soudní pravomoc, Studená měla dokonce i právo hrdelní a ještě na začátku 17. století se zde popravovalo, a to na kopci Šibený²⁵.

---

²³ Obec Studená [online], <<http://www.studena.cz/>>, [cit. 21. června 2014].

²⁴ *Vlastivěda Moravská- Dačicko, Slavonicko, Telčsko*, s. 573-579.

Obec Studená [online], <<http://www.studena.cz/informace-o-obci/>>, [cit. 1. června 2014].

²⁵ Tamtéž.

Viz. příloha č. 10, rozhovor s Františkem Samkem.

1.5. Správní začlenění obce od roku 1850

Do tohoto roku spadala Studená pod panství v Jihlavském kraji a od přelomového roku 1850, ve snaze modernizace říše, kdy císař František Josef I. vydal zákon o zrušení dosavadních panství a vrchnostenské zřízení a nejnižší jednotkou se stala obec, „byla podřízena politické pravomoci Podkrajského úřadu v Dačicích a v soudní správě Okresnímu soudu v Telči.“²⁶

Mezi lety 1855 až 1868, kdy vznikly smíšené okresní úřady s politickou a soudní pravomocí, spadala Studená pod Okresní úřad v Telči. Po rozdělení veřejné správy a soudnictví v roce 1868 začala opět náležet pod Okresní hejtmánství v Dačicích. Krátce po první světové válce spadala Studená soudnictvím pod Okresní soud v Telči. Po osvobození, v roce 1945, patřila pod Okresní národní výbor v Dačicích a Okresní soud v Telči. Jelikož Studená leží na pomezí, byla často měněna její příslušnost, pod kterou obec či panství měla spadat. Při reorganizaci v roce 1949 sice zůstala pod okresem Dačice, a to i v soudnictví až do roku 1960, ale v jeho rámci byla připojena pod nově vzniklý Jihlavský kraj. Při další změně v polovině roku 1960 začala náležet spolu s dalšími moravskými obcemi pod správní okres Jindřichův Hradec v Jihočeském kraji, dokud v roce 2002 nebyl zrušen Okresní úřad v Jindřichově Hradci. Od tohoto roku patří Studená pod Městský úřad v Dačicích v samosprávném Jihočeském kraji, ale v soudnictví spadá stále od roku 1960 pod Okresní soud v Jindřichově Hradci.²⁷

K obci Studená od roku 1976 patří okolní obce Domašín, Horní Bolíkov, Horní Pole, Světlá, Skrýchov a Soumrakov, v roce 1979 byly připojeny Horní Němčice a v roce 1980 Horní Meziříčko a Jilem.²⁸

1.6. Život ve Studené

Počet obyvatel postupně narůstal, osada, kde se nacházelo jen pár obyvatel, se rozšířila a v roce 1930 tu bylo již 267 domů se 1394 obyvateli a roku 1947 stoupl počet domů na 333, v nichž žilo 1518 obyvatel.²⁹

---

²⁶ Obec Studená [online], <<http://www.studena.cz/>>, [cit. 29. května 2014].

²⁷ Tamtéž.

²⁸ Tamtéž.

²⁹ *Vlastivěda Moravská- Dačicko, Slavonicko, Telčsko*, s. 573-579.

Podle lánového rejstříku před třicetiletou válkou bylo v městečku Studené 50 usedlostí, z toho zůstalo za války obsazeno 44 a 6 zpusťlo. Do roku 1671 byly znovu obývány 4 usedlosti. V městečku byli 3 láníci, 18 pololáníků, 8 čtvrtláníků a 15 domkářů s půdou, z nových byli 2 pololáníci a 2 domkáři s půdou.³⁰

Roku 1843 žilo ve Studené 1041 obyvatel, z toho 4 láníci, 20 pololáníků, 20 čtvrtláníků, 2 bednáři, 1 barvíř, 6 krupařů, 3 kramáři, 1 kominík, 1 obchodník se smíšeným zbožím, 1 zedník, 3 mlynáři, 1 obchodník s koňmi, 1 řemenář, 3 krejčí, 4 kováři, 15 ševců, 3 kameníci, 5 stolařů, 1 krejčí, 3 koláři, 3 tkalci a 3 tesaři. Mezi lety 1930 až 1950 se počet obyvatel pohyboval mezi 3402 až 2882. Je zde tedy vidět značný úbytek obyvatelstva po válce. Tento poválečný počet obyvatel se do dneška příliš nezměnil, k 1. lednu 2013 bylo evidováno 2382 obyvatel.³¹

1.7. Vývoj obce do konce 20. století

Obyvatelé Studené se převážně živili zemědělstvím, jinak to není ani v dnešní době, kdy zde prosperuje vedle zemědělství i potravinářský průmysl. V roce 1875 zde byla založena továrna na masné a uzenářské výrobky studenským rodákem Františkem Satrapou. Dále se zde ve druhé polovině 19. století a v první polovině 20. století nacházel pivovar a lihovar Podstatských- Lichtenštejnů, výroba cementového zboží pana Bartušky, Rolnické a mlékařské družstvo pro Studenou a okolí s mlékárnou a nakonec výroba perleťových knoflíků Tomáše Bučky, ze které později vzniklo knoflíkářské družstvo Styl. V průběhu let byla výroba zastavována a znovu zprovoznována, až teprve po druhé světové válce byla výroba opět naplno obnovena.³²

Tyto společnosti se nadále rozvíjely a měnily svůj název. V roce 1924 byla firma pana Satrapy přejmenovaná na továrnu „fy První moravská továrna na uzenářské zboží a konzervy J. Satrapa ve Studené“. K dalším změnám došlo v těchto firmách: „fy Tomáš Buček a synové, výroba perleťových knoflíků, spol. s.r.o.“. Vznikl zde Spořitelny a záloženský spolek pro farnost

---

³⁰ Tamtéž.

³¹ Tamtéž.

Obec Studená [online], <<http://www.studena.cz/>>, [cit. 15. května 2014].

³² Tamtéž.

Studenou a okolí, elektrárna Studená, důchodový kontrolní úřad, poštovní a telegrafní úřad a četnická stanice.³³

Mimo již zmíněného zemědělství zde na počátku 20. století pracovali: 1 dopravce osob, 1 hodinář, 2 holiči, 4 hostinští, 2 koláři, 1 kominík, 3 kováři, 6 krejčích a švadlen, 4 krupaři, 2 mlynáři, 3 nálevci kořalky, 11 obchodníků s různým zbožím, 5 obuvníků, 4 pekaři, 1 pilař, 1 prodejce piva a kořalky, 1 prodejce tabáku, 3 řezníci, 1 sedlář, 4 stolaři, 1 stavitel, 1 tesař, 1 tkadlec, 1 výčepní piva a kořalky, 1 zámečník. V roce 1924 zde přibyli 2 hostinští, 1 klempíř, 5 obchodníků s potravinami a smíšeným zbožím, 2 trafikanti, 1 výrobce střev, 1 zednický mistr s výrobou cementového zboží a 27 hospodářských rolníků.³⁴

1.8. Škola

Nacházela se zde i škola, která byla poprvé zmíněna ve vizitační zprávě z roku 1662; ta praví, že školu měla na starost obec a učitelé byli placeni okolními vesnicemi. Postupně správa školy přešla do rukou státu. Příkaz k postavení nové školy přišel v roce 1789 a v roce 1823 byla škola zbudována, měly zde být zavedeny i ruční práce pro dívky. Nová škola však nevydržela stát dlouho bez nehody, již v roce 1856 byla poničena požárem. Po rekonstrukci byl přikoupen dům, který byl upraven na školu a škola se tak mohla stát trojtřídní. Dále se škola rozšířila na čtyřtřídní a později na pětitřídní, ovšem po vzniku škol v okolních vesnicích se škola ve Studené v roce 1909 opět stává čtyřtřídní s pobočkou v okolních vesnicích.³⁵

V roce 1919 zde byla založena měšťanská škola. Po roce 1948 byly obě školy zestátněny a nesly od té doby název národní a střední škola. V roce 1977 byla škola přesídlena do jiné budovy. Dnes se zde nachází základní škola od 1. až 9. třídy.³⁶

---

³³ *Vlastivěda Moravská- Dačicko, Slavonicko, Telčsko*, s. 573- 579.

³⁴ Tamtéž.

Viz příloha č. 11, rozhovor s Bohuslavem Šťastným, lze nalézt porovnání zaměstnání ve Studené se stavem během druhé světové války.

³⁵ *Vlastivěda Moravská- Dačicko, Slavonicko, Telčsko*, s. 573- 579.

SADÍLEK, Ludvík, *Studensko, Vlastivědný náčrt Studené a okolí*, s. 58.

Obec Studená [online], <<http://www.studena.cz/>>, [cit. 16. května 2014].

³⁶ Tamtéž.

1.9. Rodáci

Mezi významné rodáky, které je nutno zmínit, patří spisovatelka Vlasta Javořícká, vlastním jménem Marie Zetulková, rozená Barešová, a již zmínění podnikatelé František a Jan Satrapovi.

1.9.1. Vlasta Javořícká

Vlasta Javořícká se narodila 25. března 1890 ve Studené, kde i 1. srpna 1979 zemřela. Svůj pseudonym Javořícká si vybrala podle hory Javořice, pod kterou se Studená nachází a jméno Vlasta, jelikož pracovala pro vlast. Vystudovala obecní a měšťanskou školu ve Studené, dále chodila do školy v Německém Brodě. Jejím manželem se stal účetní v Satrapově firmě na masné a uzenářské výrobky ve Studené. Její knihy byly věnovány jak mladším, tak i starším čtenářům a jednalo se o veršované pohádky, povídky, legendy, ale i o vesnické kroniky. Patřila k velmi oblíbeným autorům své doby a díky příjmům, které vydělala, zaopatřovala svou rodinu. Svými díly se snažila navázat například na díla Růženy Svobodové nebo Věnceslavy Lužnické. Vlasta Javořícká se snažila angažovat v politice, v roce 1939 totiž napsala Josifu Vissarionovičovi Stalinovi dopis, kdy mu vyčítala, že v době nouze nám Rusko nepřišlo na pomoc. Po roce 1969 byla její díla dokonce úplně vyřazena z knihoven. Její čtenáři ji však i v těchto dobách zůstali věrní a psali jí dopisy s prosbou o vydání dalších a dalších prací. Dnes jsou snad již všechna její díla zveřejněna a vydána, jejich počet se pohybuje kolem 240, z toho románů je něco málo přes 100.³⁷

1.9.2. František a Jan Satrapovi

Druhým studenským rodákem byl František Satrapa, který se narodil 29. srpna 1848 ve Světlé a zemřel ve Studené 26. června 1920. Byl řezníkem, ale především podnikatelem. Své řeznické dovednosti si zdokonalil ve službách vídeňského řezníka a uzenáře Ernta. V roce 1875 začal podnikat ve Studené. Nejprve si jako řezník otevřel obchod, jeho výrobky byly velice kvalitní, a proto si získaly oblibu nejen v širším okolí Studené, dokonce zdejší šunky si nechávali zasílat i do Vídně. Na kuchařských výstavách získával medaile a čestné diplomy.

---

³⁷ SMUTNÝ, Bohumír a kolektiv, *Kdo byl Kdo na jihozápadní Moravě, Dačicko, Jemnicko, Slavonicko, Telčsko*, Městské muzeum a galerie Dačice, Dačice 2000, s. 69.

Od roku 1904 mu bylo povoleno provozovat továrnu na masné a uzenářské výrobky ve Studené, kterou postupem času rozšiřoval. Továrnu po něm přebíral v roce 1907 jeho syn Jan Satrapa.³⁸

Syn Františka Satrapy Jan, se narodil ve Studené 21. června 1880, kde 17. dubna 1948 i zemřel. Jelikož měl pro něj jeho otec plány, že se stane jeho nástupcem ve firmě, po dokončení obecné školy ve Studené, byl poslán do školy do Nové Bystřice, aby se naučil německy. Roku 1907, poté co se vyškolil řezníkem a zaučil se v podniku, mohl převzít firmu, která nesla název „Jan Satrapa, velkouzenářství a výroba šunek ve Studené“. Mimo dosavadního oblíbeného sortimentu začala firma vyrábět masové konzervy a během první světové války jimi zásobovala armádu. Ovšem záhy byly dodávky přerušeny a sklad, ve kterém uchovávali konzervy, neprávem zavřen. Teprve po roce se podařilo Satrapovi prokázat, že maso dávané do konzerv je nezávadné, a tak mohl být provoz továrny opět naplno obnoven. Dalším krokem v podnikání Jana Satrapy bylo spolčení se s Richardem Spitzerem, se kterým v roce 1916 založil firmu „První moravská továrna na uzenářské zboží a konzervy, spol. s.r.o. ve Studené“ a tuto firmu dále rozšiřovali. Spitzer se zřekl svého podílu ve Studené a tak to byl Jan Satrapa, který se stal jediným majitelem firmy a začal vyrábět nové zboží, které si získalo popularitu i za hranicemi. Během druhé světové války se stal opět zásobitelem armády konzervami a byl mu tak přednostně dodáván veškerý materiál, ať už se to týkalo masa nebo uhlí. Díky této zakázce na zásobování armády se firma začala rozvíjet. Všechny její továrny mezi válkami financovala pražská Živnobanka. Na rok převzal společnost jeho syn Jan, ovšem již v roce 1948 ztratili Satrapovi kontrolu nad všemi jejich závody, jelikož byly znárodněny.³⁹

Jan Satrapa se staral nejen o chod celé továrny, ale měl na srdci i blaho svých zaměstnanců, kterým nejenže dával vánoční odměny, ale staral se i o to, aby lidé přistěhovaní do Studené, mohli najít zaměstnání, což lze vidět na příkladu Josefa Tománka, který je ženatý a má dvě malé děti, o které se musí starat. Proto byl

---

³⁸ SMUTNÝ, Bohumír a kolektiv, *Kdo byl Kdo na jihozápadní Moravě, Dačicko, Jemnicko, Slavonicko, Telčsko*, s. 129.

³⁹ Tamtéž, s. 130.

100 let masného průmyslu ve Studené 1875-1975, Jihočeské tiskárny, nár. podnik české Budějovice, závod 9 Písek, 1975.

zaslán 7. srpna 1943 dopis Okresnímu úřadu v Dačicích, kdy „*Obecní rada ve Studené oznamuje, že pan Jan Satrapa ve Studené hodlá přijmout do zaměstnání Josefa Tománka, narozeného 26. srpna 1895 ve Studené, příslušného do Nové Bukové okres Kamenice nad Lipou, který se přistěhoval ze zabraného Sudetského území, kde byl několik roků zaměstnán. Vzhledem k tomu, že Josef Tománem je ženatý s 2 nezaopatřenými dětmi, doporučuje se, aby bylo povolení k přijetí do zaměstnání uděleno.*“⁴⁰

---

⁴⁰ SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Záležitosti obchodní, průmyslové, živnostenské-galanterní zboží, elektrotechnik, obuvník, mlynář*, karton 14, inventární číslo 89, signatura VII.

2. Začátek války

Začátkem roku 1939 bylo ve Studené velké pozdvižení, 15. března začala německá armáda obsazovat zdejší obce. Lidé se báli a panikařili, skupovali, co se dalo, od potravin, přes obuv po látky. Již další den vydal Okresní úřad Dačice nařízení o odevzdání všech rádiových přijímačů a zbraní⁴¹. Prezident Emil Hácha zřídil výbor Národního souručenství, který se měl starat o veškeré politické složky. Ihned po obsazení Studené, byl na poště a četnické stanici vyvěšen prapor s hákovým křížem a bylo nařízeno jezdit vpravo.⁴²

Obec Studené je díky své zeměpisné poloze známa proměnlivým počasím, obzvláště v zimě. V březnu 1939 zde napadlo tolik sněhu, že se sem německé obsazující vojsko nemohlo dostat a muselo vyčkat, než byl sníh odklizen. Obec sepisovala seznamy osob podílejících se na práci při házení sněhu, podle kterých byli občané odměňováni. Mezi účastníky těchto prací byli František Švec, August Novák, Marie Líbalová, Marie Olivová, František Procházka, Adolf Havel, František Hejda, Stanislav Havelka, Karel Hajný, Bohumil Klíma, František Novák, Jan Koželuh, Arnošt Kopal, Josef Švec, Karel Lacina, Jan Vendl, kteří pracovali tři dny, a Josef Pokorný, František Folg, Marie Sojková, Leopold Havel, Prokop Binam kteří odhazovali dva dny. Den a půl se na pracích se sněhem podíleli Anna Čechová, Ludvík Kubíček, Antonín Říha, Ladislav Líbal a Jan Tománek pouze jeden den.⁴³

2.1. Odvody

Začátkem roku 1939 byly vyvěšovány po městech vyhlášky o odvodech. Dne 20. března 1939 byly nařízeny odvody v politickém okrese Dačice, a to z vesnic

---

⁴¹ 10. června 1939 byla vybubnována nutnost odevzdat veškeré typy zbraní (pistoli, revolver nebo browning).

Viz příloha č. 9, rozhovor s Martou Jinochovou.

⁴² SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Pamětní kniha obce Studené*, 1938-1940.

⁴³ Tamtéž.

SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Policie zdravotnická a veterinární: Chudinský katastr, seznam podporovaných, vinkulace na chud.fond, váleční poškozenci, přiděly cukru, dříví, nouzové práce pro obec, vánoční přiděly masa fy Satrapa*, karton 8.

Viz příloha č. 9, rozhovor s Martou Jinochovou.

Sedlatice, Sedlejev, Skrýchov, Slaviboř, Strachoňovice, Studená, Studnice, Soumrakov, Světlá, Svojkovice, Šaškovice, Urbanov, Valdorf, Vanov, Vanůvek, Vápovice, Vesce, Vilímeč Dolní, Vilímeč Horní, Volevčice, Vydří Zadní, Vystrčenovice, Zdeňkov, Zvolenovice, Žatec. Vyzvaní se měli dostavit před odvodní komisí v určený čas, a to v okrese, ve kterém se přihlásili k odvodu. Pokud však někdo změnil během této doby své dosavadní místo pobytu, musel si zažádat, aby mohl být odveden v místě současného bydliště. K odvodu se museli dostavit jak studující, tak absolventi, kteří se navíc museli prokazovat vysvědčením ze svého studia. Každý účastník měl obdržet dopis k odvodu, kdo by ho však nedostal⁴⁴, musel se zúčastnit i bez něj. Nikdo nesměl zapomenout potvrzení o přihlášce k odvodnímu soupisu.⁴⁵

Dne 25. února 1939 se konaly hlavní odvody. Dopis, který přišel s vyhláškou od okresního hejtmána Brothánka nařizoval, aby bylo oznámení o odvodech ihned vyvěšeno. Od začátku září 1939 se museli hlásit k pracovnímu nasazení v Říši všichni muži ve věku 16 až 25 let. Ve dnech odvodů byl zakázán prodej lihových nápojů a povinností starosty bylo, aby se branci k odvodu dostavili naprosto střízliví. Dále bylo nutno připojené obsílky doručit dotyčným, kteří se nacházeli mimo adresu trvalého bydliště. Vyzývaní museli být informováni o datu a čase, kdy se měli dostavit k odvodu a co potřebovali s sebou. Pokud chtěli požádat o zařazení do náhradní zálohy, museli mít svůj důvod podložený lékařskou zprávou. Jestliže někdo požadoval odklad nastoupení do služby, musel vše ohlásit u odvodní komise, a to za okolností, kdy bylo již stanoveno rozhodnutí: odveden. Tyto ústní žádosti musely být nejpozději do patnácti dnů po odvodu odůvodněné a patřičné doložené. Vše muselo být odesláno na policejní úřad I. stolice. Během stanovené časové lhůty musel žadatel doložit i patřičné doklady, pokud je při odvodu neměl u sebe. Jestliže se objevily neodkladné záležitosti, kvůli kterým bylo nutné vojenskou službu odložit, bylo možné toto odvolání podat i po odvodu. Jako v případě, pokud byl odveden mužský člen rodiny a zabránilo by se tak

---

⁴⁴ Viz příloha č. 1, Neobdržené zásilky k odvodu.

Viz příloha č. 3, Obsílka k odvodu.

⁴⁵ SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Záležitosti vojenské vůbec- hlášení dovolených, hlášení nezařazených nováčků, vojenské vyhlášky (přechod vojska, odvody, hlášení pobytu)*, karton 17.

výdělníka a zaopatření rodiny. Podle ustanovení „§ 89 branných předpisů“ musel tento příslušník dorazit s žadatelem k odvodní komisi, kde podstoupil osobní prohlídku.⁴⁶

2.2. Přistěhovanci

Do Studené se na začátku, během i po válce stěhovala spousta osob. Mezi nimi byli obyvatelé, kteří se zde narodili. Jedním z nejpravděpodobnějších faktorů jejich stěhování do obce na začátku války, bylo, že odcházeli z jihočeských pohraničních oblastí, které připadly Německu. Mezi novými obyvateli Studené byli například:⁴⁷

1. Čech Karel, narozen 13. září. 1921 v Telči, čeledín, ve Studené od 19. dubna 1939 v domě 148, svobodný
2. Procházková Marie, narozena 14. ledna 1916 v Rudolfově, manželka holiče, ve Studené od 17. května 1939, v domě 14, vdaná
3. Koluman Karel, narozen 29. prosince 1941 ve Studené, kovář, v obci od 19. června 1939, v domě 147, svobodný
4. Šlefr Antonín, narozen 24. října 1914 v Telči, řezník, ve Studené od 13. července 1939, v domě 179, svobodný
5. Dr. Josef Čech, narozen 19. února 1902 ve Studené, lékař, v obci od 25. července 1940, v domě 25, ženatý.⁴⁸

2.3. Civilní protiletecká obrana

Civilní protiletecká obrana byla založena 11. dubna 1935 jako ochrana proti leteckým útokům a spadala pod správu Ministerstva vnitra. V dubnu 1938 byl doplněn zákon o obraně, kvůli možnému ohrožení leteckými útoky z německé strany. Jejím hlavním úkolem bylo zabezpečení obyvatelstva, a to jak pomocí

---

⁴⁶ Tamtéž.

SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Pamětní kniha obce Studené*, 1938-1940.

Viz příloha č. 2, Propouštěcí povolení.

⁴⁷ CUHRA, Jaroslav, ERLINGER, Jiří, GJURIČOVÁ, Adéla, SMETANA, VÍT, *České země v evropských dějinách, díl čtvrtý od roku 1918*, Paseka Praha, Litomyšl, 2006, s. 129.

⁴⁸ SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Knihy cizích příslušníků*, kniha 5, inventární číslo 5.

dostatečného množství veřejných úkrytů, tak i pomocí plynových masek. Během válečného období nebyly letecké nálety na průmyslové objekty ničím neobvyklým. Byly podnikány především na podniky v Říši, proto byla spousta těchto objektů přesouvána mimo Německo do Protektorátu Čechy a Morava. Zde se jedny z větších náletů konaly na továrny a rafinerie v Pardubicích, Kolíně, Vítkovicích, Kladně, Brně a Krtině.⁴⁹

Na podzim roku 1939 přišlo do Studené oznámení z Okresního úřadu v Dačicích, který vydal nařízení o obnově civilní protiletecké obrany kvůli válce zahájené s Polskem 1. října 1939.⁵⁰

Jednotky civilní protiletecké obrany byly doplněny a nasazeny ve Studené po poradě konané 2. září 1939 v místním hostinci. Na schůzi se řešilo mimo jiné zatemňování oken, které bylo od 1. září 1939 nařízeno a během válečného období při náletech nebylo ničím neobvyklým. Od 10. května 1940 byl z nařízení Oberlandrata v Jihlavě vydán příkaz o přesném zatemnění, které mělo trvat až do odvolání. Takováto nařízení vyšla několikrát již dříve, například 15. či 25. března a 5. října 1939 bylo vydáno nařízení o zatemnění, ovšem světlo na ulicích svítit nepřestalo, jelikož nebyl problém ho v případě potřeby ihned vypnout. Koncem října 1940 bylo nakázáno vrchním zemským radou v Jihlavě zatemnění během svátků Všech svatých a Dušiček.⁵¹

Pro co nejrychlejší informovanost obyvatel, dostali majitelé podniků s denním tiskem příkazem z 8. října 1939, že mají povinnost ihned vydávat všechna nařízení, výzvy a ustanovení obcí. Aby civilní protiletecká obrana dobře fungovala, měla být z nařízení Oberlandrata otestována zařízení pro všeobecný poplach, také byla naplánována čtyři cvičení na 17. února 1940 od devíti hodin, druhé na 4. března od desíti hodin dopoledne, třetí na 15. března od půl jedenácté dopoledne a na 17. března od jedenácti hodin dopoledne. Zhruba měsíc po

---

⁴⁹ BRANDES, Detlef, *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939- 1945*, s. 41, s. 374- 375.

⁵⁰ SOkA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Kronika civilní protiletecké obrany*, kniha 17, inventární číslo 17

⁵¹ SOkA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Pamětní kniha obce Studené, 1938-1940*. SOkA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Kronika civilní protiletecké obrany*, kniha 17.

posledním cvičení⁵² civilní protiletecké obrany přišel rozkaz velitele pořádkové policie při úřadu řííšského protektora o vyloučení bývalých důstojníků československé armády a legionářů z této organizace. Jedním z dalších rozkazů velitele pořádkové policie bylo zlikvidování dosud nevybuchlých leteckých pum. Dne 10. září 1940 bylo ve Studené vybubnováno nařízení o zatemňování nejen bytů, ale i hospodářských budov a průmyslových podniků.⁵³

Součástí civilní protiletecké obrany se za účelem ochrany účastnili i protektorátní zaměstnanci. Každá obec byla povinna informovat o stavu této organizace Ministerstvo vnitra. Bylo zakázáno provádět cvičení protiletecké obrany během skutečného leteckého poplachu. Okresní úřad v Dačicích označoval a zřizoval veřejné protiletecké kryty a také veřejná zařízení civilní protiletecké ochrany. Tyto kryty však musely být zvlášť děleny, jelikož židovské obyvatelstvo nemohlo být pospolu s ostatními. Bylo také nutno zařídit dostatek pitné vody v protiletecké obraně.⁵⁴

V roce 1941, konkrétně 2. května, byl změněn název „C.P.O.“⁵⁵ pouze na „P.O.“⁵⁶. V této době bylo nutno nasazovat každého schopného občana, jako byli i železniční zaměstnanci. V průběhu května 1941 byla viděna protiletecká obrana, jak shazovala zápalné pumy a destičky v lesích a venkovských sídlech. Jedno z dalších nařízení, která přišla do Studené, se týkalo barvy světla při zatemňování, požadovalo se, aby bylo modré, tudíž se žárovky musely nořit do lakové barvy.⁵⁷

Součástí každodenního života se tedy stalo zatemňování oken, služby v CPO, protiletecké poplachy nebo útky do krytů, toto vše však mělo svůj význam, a to především ke konci války, kdy se konaly nálety na průmyslové objekty.⁵⁸

---

⁵² 28. května 1940.

⁵³ SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Pamětní kniha obce Studené, 1938-1940.*

SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Kronika civilní protiletecké obrany*, kniha 17.

⁵⁴ SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Kronika civilní protiletecké obrany*, kniha 17.

⁵⁵ Civilní protiletecká obrana.

⁵⁶ Protiletecká obrana.

⁵⁷ SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Kronika civilní protiletecké obrany*, kniha 17.

⁵⁸ CUHRA, Jaroslav, ERLINGER, Jiří, GJURIČOVÁ, Adéla, SMETANA, VÍT, *České země v evropských dějinách, díl čtvrtý od roku 1918*, s. 124.

Nad Studenou sice v průběhu druhé světové války často prolétala letadla, především pak na konci války, nikdy však tato obec nebyla vybombardována ani poničena leteckými útoky. V kronice protiletecké obrany jsou dostupné pouze informace o shazování pum v okolních lesích.⁵⁹

---

⁵⁹ SOkA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Kronika civilní protiletecké obrany*, kniha 17.

3. Průběh války

Poté co Francie kapitulovala, byly ve Studené vyvěšeny prapory na oslavu vítězství, které vlály deset dní. Těsně před příjezdem vojáků do Studené bylo nakázáno Židům, kdy mohou chodit nakupovat. Bylo to od půl jedenácté do pravého poledne a od tří do pěti hodin odpoledne. Další nařízení se týkalo i hostinských, kteří museli přesně označit, které hospody byly čistě árijské nebo židovské, a to nejpozději do 23. srpna 1940. Krátce na to dorazili do Studené němečtí vojáci, kterých tam zůstalo ovšem jen dvanáct. Ubytování byli v místní orlovně.⁶⁰

V průběhu války hledali lidé útěchu a naději v cizím rozhlase. Dle zápisků z místní kroniky lze vidět, že občané Studené poslouchali především vysílání z Londýna. Bedlivě sledovali zprávy o průběhu války a vždy se radovali při sebemenší změně situace v neprospěch Německa. Jako například v roce 1940, kdy Angličané shazovali pumy na německá města. Občané Studené stále doufali v konec války a porážku Německa, to se ale zdálo v této době nepřemožitelné. Aby lidé jakýmkoliv způsobem posílili svoji naději, chytali se čehokoliv. Nejdříve byly vydávány letáky a různé časopisy, stavící se proti Říši, ovšem díky tomu se mnozí lidé dostali do velkých problémů. V roce 1941 našli obyvatelé Studené útěchu v Písmu svatém, zjevení sv. Jana, kapitola 13, ve které zcela přesně viděli svůj současný stav: „*I viděl jsem šelmu vystupující z moře, která měla sedm hlav a deset rohů a na rozích jejích deset korun a na hlavách jejích jména rouhání. .... I dal jí Drak sílu svou a trůn svůj i moc velikou. A viděl jsem, ona jedna z hlav jejích, zbitá byla na smrt, ale rána její smrtelná zhojená jest- tedy divivše se všechna země šla za tou šelmou. .... A rozhazuje všechněm malým, velkým, bohatým i chudým, aby mluvili řečí té šelmy, aby měli znamení té šelmy na pravé ruce nebo na čelích svých.*“⁶¹ .... *klaněli se té šelmě řkouce: Kdo jest*

---

⁶⁰ SOKA Jindřichův Hradec, MNV Studená, *Obecní kronika Městysu Studené, 1938- 1948.*
Von AURBURG, Adrian, STANĚK, Tomáš (ed.), *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945- 1951*, s. 93.

⁶¹ Obyvatelé Studené zde viděli symboliku hákového kříže, který nosili Němci na čepicích nebo na rukávech.

*podobný té šelmě a kdo bude moci bojovati s ní? I dána jí jest moc veliká za čtyřiceti a dva měsíce.*⁶² Lidé ve Studené věřili, že se vše, co zde stojí, shodovalo se tehdejší situací.⁶³

V roce 1941 dorazili do Studené zprávy o zacházení s židovským obyvatelstvem v Polku, což vedlo k uzavřenosti a velkému strachu místních Židů. Lidé nechápali, jak mohli Němci, dle místního kronikáře lidé vzdělaní, klesnout na úroveň barbarů.⁶⁴

Obyvatelé se začínali bát, že Sovětský svaz nebude bojovat proti Německu, stále ještě měli v paměti rok 1938, kdy doufali v jeho pomoc, které nepřišla. Nakonec se však dočkali dne, kdy Sovětský svaz vstoupil do války proti Německu, a to 22. června 1941. Ihned se začali objevovat v novinách úspěchy německé armády, které se jevily, že jen tak neskončí.⁶⁵

Místo toho, aby si obyvatelé v této době pomáhali a drželi při sobě, vždy se objevil někdo, kdo chtěl škodit ostatním. Takovou osobou ve Studené byl obuvník Stanislav Vobr, který neustále posílal falešná udání pod nepravým jménem, na což doplatil jedním rokem vězení, nebo Vanda Jahodová, která se nechala přejmenovat na Poppovou a udávala osoby jak ze Studené, tak třeba i z Telče. Jednou z udaných osob byl jistý pan Petr. Německá surovost při zatýkání a vyslýchání občanů neznala mezí, byl odveden ze Studené do Jihlavy, kde ho nutili, aby prozradil, kdo další z obyvatel Studené poslouchal cizí rozhlas. Bili ho, kopali, vyrazili mu zuby, přerazili žebra, teprve, až pod pohrůžkou, že zatknou celou jeho rodinu, jména vyzradil. Stejným způsobem bylo postupováno i v případě pana Havelky, který byl udán stejně jako v prvním případě pan Petr.⁶⁶

Obec Studená neměla na starost pouze správu a chod obce, ale i své občany, které musela usměřňovat, jako v případě Antonína Kareše narozeného 15. prosince 1877 ve Studené, který byl zadržen za potulování a žebrání v Brně.

---

⁶² SOKA Jindřichův Hradec, MNV Studená, *Obecní kronika Městysse Studené*, 1938- 1948.

⁶³ Tamtéž.

⁶⁴ Tamtéž.

⁶⁵ Tamtéž.

⁶⁶ SOKA Jindřichův Hradec, MNV Studená, *Obecní kronika Městysse Studené*, 1938- 1948.

Toto oznámení přišlo obecní radě ve Studené 7. března 1940 z Dačic. Obec je vyzývána, aby si svého obyvatele odvedla a po odpykání trestu bylo zabráněno další potulce či žebrání. Pokud by Antonín Kareš nebyl schopný pracovat a neměl by se o něj kdo starat, musela by se starosti o něj ujmout obec.⁶⁷

Starost o občany lze vidět nejen u obce samotné, ale i u zaměstnavatelů, především u továrníka Jana Satrapy, který i přes válečné nepokoje myslel na chudé a vždy před Vánocemi rozděloval mezi tyto osoby určitý finanční obnos. Doloženo je darování z roku 1941, kdy bylo rozděleno 2000 korun, v roce 1942 to bylo 3945 korun a 500 korun darovaných z knížky nadace Veselí. Jedním z dalších štědrých dárců byl i Karel Macoun z Hradce Králové, který rozdělil finanční sumu 580 korun.⁶⁸

Seznam obdarovaných pro rok 1941

1. František Hejda (160 korun)
2. František Frühauf (250 korun)
3. Jan Kadlec (125 korun)
4. Josef Volz (50 korun)
5. Stanislav Havelka (325 korun)
6. Anna Čechová (75 korun)
7. Josef Sojka (75 korun)
8. Marie Stránská (200 korun)
9. František Sojka (140 korun)

---

⁶⁷ SOkA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Působnost soudní- civilní: Prohlášení za mrtvého, nález mrtvoly, svéprávnost*, karton 18, inventární číslo 103, signatura X.

SOkA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Občanská kniha městyse Studené*, kniha 3, inventární číslo 3.

⁶⁸ SOkA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Policie zdravotnická a veterinární: Chudinský katastr /Seznam podporovaných, vinkulace na chud.fond, váleční poškození, přiděly cukru, dříví, nouzové práce pro obec, vánoční přiděly masa fy Satrapa*, karton 8.

10. Františka Nováková (80 korun)
11. Pavla Tousová (100 korun)
12. Marie Kociánová (50 korun)
13. František Kopal (75 korun)
14. Antonín Bučínov (100 korun)
15. Marie Příbylová (100 korun)
16. Anna Melicharova (95 korun)

Seznam obdarovaných pro rok 1942

1. Antonín Čeloud (910 korun)
2. Jaroslav Kremluška (500 korun)
3. František Karafka (910 korun)
4. Jaroslav Procházka (400 korun)
5. Method Sedláček (500 korun)
6. František Zezulka (125 korun)
7. Jan Gajda (500 korun)
8. Antonie Čeloudová (100korun)⁶⁹

Rok 1942 se zdál obyvatelům Studené z hlediska šance na poražení Německa nepříznivý, všude vidali písmeno „V“ značící německé vítězství. Zdálo se, že počasí nepřálo Němcům, stejně tak jako většina obyvatelů Studené. Kdykoliv se mělo odehrát něco dobrého pro Německo, počasí se tomu snažilo všemožně zabránit. 27. května 1942, kdy byl spáchán atentát na zástupce říšského protektora

---

⁶⁹ Tamtéž.

Reinharda Heydricha, bylo po všech obcích vyvěšeno oznámení o odměně za dopadení atentátníků. Z této doby není mnoho dobrých zpráv. Zdálo se, že nastolení stanného práva, perzekuce a nekončící popravy se nevezmou konce. Naštěstí pro obyvatele Studené se zde nedělo, že by byl někdo zajat a popraven bez důkazů. Kolem období Vánoc přišla zpráva o smrti pana učitele Čecha, který zemřel v koncentračním táboře v Auschwitzu⁷⁰. Byl udán za to, že poslouchal cizí rozhlas.⁷¹

Na začátku roku 1943 bylo vybudováno, že muži mezi lety 16 až 65 let a ženy ve věku 17 až 45 let mají povinnost se dostavit k legitimaci, aby mohli být povoláni do práce v Říši, kde by mohli pracovat ve zbrojním nebo válečném průmyslu. Mladí lidé, kteří nejsou zaměstnání, jsou tedy velice často posíláni na tyto práce. Aby bylo zabráněno jakémukoliv odporu, byli tito dělníci výrazně lépe placeni. Jenže očekávaný výdělek a uspokojení z vyššího platu se nedostavil, jelikož s platy se zvyšovaly i ceny. Z toho důvodu nemohli sehnat zemědělci dostatek pracovních sil, jelikož zde byl značný odliv sil do Německa.⁷²

I když to v roce 1942 vypadalo pro občany nesympatizující s Říší zle, tento rok v nich vysvitla jiskřička naděje, jelikož se Němcům nedařilo dobýt Stalingrad, což mohl být takový začátek německého konce.⁷³ Neustále byla vydávána nová nařízení a příkazy, jako například odstranění krátkých vln z přístrojů, aby lidé nemohli poslouchat zpravodajství ze zahraničí, ovšem i přes tuto úpravu lidé i nadále poslouchali cizí rozhlas. Dále se prováděli výslechy obyvatel, a to pod sebemenším podezřením.⁷⁴

---

⁷⁰ Osvětim.

⁷¹ SOKA Jindřichův Hradec, MNV Studená, *Obecní kronika Městysse Studené*, 1938- 1948. Poznámky pamětníka Františka Slaného.

Viz. příloha č. 9, rozhovor s Martou Jinochovou.

⁷² SOKA Jindřichův Hradec, MNV Studená, *Obecní kronika Městysse Studené*, 1938- 1948.

BRANDES, Detlef, *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945*, s. 186- 188, 366- 373.

CUHRA, Jaroslav, ERLINGER, Jiří, GJURIČOVÁ, Adéla, SMETANA, VÍT, *České země v evropských dějinách, díl čtvrtý od roku 1918*, s. 124.

Von AURBURG, Adrian, STANĚK, Tomáš (ed.), *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945- 1951*, s. 155-156.

⁷³ Krátce na to padla města, o kterých se Němci domnívali, že měli navždy ve svém držení.

⁷⁴ SOKA Jindřichův Hradec, MNV Studená, *Obecní kronika Městysse Studené*, 1938- 1948.

Začátkem dalšího roku měli občané již větší naději na konec války a porážku Říše, Rusko postupovalo proti Německu a dobývalo zpět svá i další města. V období Velikonoc 1944 se konalo velké bombardování Vídně, dle obyvatelů Studené bylo prý toto dunění cítit až sem⁷⁵, nejvíce pak na Boží hod Velikonoční. Dle mého názoru se ve Studené valná většina obyvatelstva stavěla proti Němcům a snažila se jim jakkoliv uškodit, či pomoci druhé straně. Na pomoc zahraničnímu odboji do Švýcarska se vydali i studenští rodáci František Kantor a jeho kamarádi. Ovšem záhy byli nalezeni, čtyři na místě zastřeleni a Kantor se zbytkem odsouzen na osmnáct let.⁷⁶

Během roku 1944 se začalo v lidech probouzet národní povědomí a vzrostl zájem o kroje, jak o národní, tak i o horácké⁷⁷. Během léta přes Studenou stále častěji přelétala anglická nebo americká letadla všeho druhu. O těchto letadlech si vedli záznamy Němci, kteří se usídlili na kopci Šibený.⁷⁸

Obyvatelé Studené se radovali, že Němci prohrávali. V létě 1944 se začali lidé na Slovensku bouřit, všichni se zatajeným dechem čekali, co se z toho vyklube, doufali v povstání, které se propuklo 29. srpna.⁷⁹

Pokud by bylo možno jakýmkoliv činem porušit německé zákazy, obyvatelé Studené by to udělali, jen aby se vzepřeli německé nadvládě, což dokazuje i věta z místní kroniky „*Mnoho se mluví o partyzánech, ale dosud jsme žádného neviděli. Jest zakázáno pod trestem smrti pro celou rodinu, případně pro celou obec, poskytnout jim jídlo nebo nocleh. A my přece víme, že bychom je pohostili, jen kdyby přišli!*“⁸⁰ Mimo bombardování Vídně byl do Studené slyšet i boj o Brno a krátce nato se občané Protektorátu Čechy a Morava mohli pomalu začít radovat, v rádiích se nesly informace, že Němci museli vyklidit Paříž. Ovšem Němci se nechtěli jen tak vzdát a chvílemi se zdálo, že válka opravdu neskončí. Stále i v roce 1945 byli lidé povoláváni na zákopové práce a dívky na práce, kde šily kupříkladu rukavice pro vojáky. Koncem zimy nabraly události

---

⁷⁵ Studená je od Vídně vzdálená cca 160 kilometrů.

⁷⁶ SOKA Jindřichův Hradec, MNV Studená, *Obecní kronika Městyse Studené*, 1938- 1948.

⁷⁷ Viz příloha č. 9, rozhovor s Martou Jinochovou.

⁷⁸ SOKA Jindřichův Hradec, MNV Studená, *Obecní kronika Městyse Studené*, 1938- 1948.

⁷⁹ Tamtéž.

⁸⁰ Tamtéž.

rychlý spád. Nejenže Praha byla bombardována, ale Němci začali utíkat. Jezdili jich plné vozy, pobírali, co mohli, ale strach z toho, co bude dál, stále přetrvával.⁸¹

Do Studené se začali uchýlovat uprchlíci, kteří byli ubytováni buďto v soukromých domech nebo ve škole, kde se v této době nevyučovalo.⁸² Současně s uprchlíky a vystěhovalci přišlo do Studené německé vojsko dělostřeleckého pluku, které se zde také ubytovalo. Lidé byli upozorňováni, aby si lidé hlídali svůj majetek a chatky, kde přespávala nepřátelská individua. Své cenné věci si zahrabávali na zahradách, polích nebo ve stodolách.⁸³

Již bylo jasné, že Německo válku nevyhraje, tedy Hitler spáchal 30. dubna 1945 sebevraždu a již 2. května byl dobyt Berlín. Rudá armáda osvobodila 26. dubna Brno a začaly se šířit zvěsti, že Německo kapitulovalo. V květnu překročila americká vojska hranice. Lidé povstávali od 1. května na všech různých místech. V Praze propuklo povstání o pět dní později a již 8. května kapitulovaly německé posádky v Praze. Následujícího dne dorazila do hlavního města sovětská vojska. Do Studené přijela vojska Rudé armády, která zde byla hoštěna a vítána, někteří zde pobývali delší dobu, poráželi si u Satrapů dobytek a vyráběli konzervy na pokračující válku s Japonskem.⁸⁴

Poté co se začaly přes Studenou pohybovat německé jednotky, začali národní hosté utíkat⁸⁵. Zmizeli také Němci ze Šibené a pokračoval útek německých vojáků, kteří za sebou nechávali podpalovaná auta, jejichž výbuchy byly slyšet na kilometry daleko. Noc z 8. na 9. května prožívali obyvatelé Studené ve strachu. Uchylovali se do lesů, či se zabarikádovávali ve sklepech. Další den dorazila do Studené Rudá

---

⁸¹ Tamtéž.

⁸² Viz přílohy č. 9, 10, 11, rozhovory s pamětníky.

⁸³ Poznámky pamětníka Františka Slaného.

SOKA Jindřichův Hradec, MNV Studená, *Obecní kronika Městyse Studené, 1938- 1948.*

⁸⁴ Tamtéž.

BRANDES, Detlef, *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939-1945*), s. 470- 476.

100 let masného průmyslu ve Studené 1875-1975, Jihočeské tiskárny, nár. podnik české Budějovice, závod 9 Písek., 1975.

⁸⁵ Viz příloha č. 9, rozhovor s Martou Jinochovou.

armáda, která začala prohledávat lesy a pátrat po zbytku německých vojáků, proto raději v prvních poválečných dnech spáchala spousta Němců sebevraždu⁸⁶

3.1. Zásobování, výživa obyvatel

Od 1. října 1939 byl pro obyvatele Protektorátu Čechy a Morava zaveden přidělový systém, který měl vyřešit problém s obstaráváním potravin. Tyto odběrné lístky na jídlo záhy doplnily poukazy na obuv a šatenky na textil. Nedostatek veškerého zboží vedl k rozvoji černého trhu, kde bylo možné získat prakticky cokoliv.⁸⁷

Úředníci starající se o potravinové lístky měli dohlížet na to, aby vše bylo správně vyplněné a podle předpisů. První potravinové lístky byly mezi občany rozděleny 25. září 1939.⁸⁸ Ve výkazech lze vidět žádosti o hlášení o výdeji lístků na brambory, o odběru lístků na ovocný sirup pro výrobce marmelád⁸⁹. Od roku 1940 začalo zaostávat zásobování a přiděly brambor, vaječ, mas, tuků nebo másla klesly na polovinu, což vedlo k obavám obyvatel z hladu především v zimě. Stav zásobování v této době byl označen za velmi vážný a bylo nutno zatlačit na říšského ministra výživy. Co se týkalo lístků na uhlí, byly pro obyvatele připraveny k vyzvednutí 13. listopadu 1939⁹⁰

Samozásobitelé byli vyjmuti z odběru lístků na maso a tuk, pokud konali porážku masa, nesměli opomenout hlásit to den předem. Pokud samozásobitelé měli nedostatek zboží pro celou rodinu, například mléka, byla část lidí ze samozásobování vyjmuta a byly jim přiděleny lístky.⁹¹

---

⁸⁶ Poznámky pamětníka Františka Slaného.

STANĚK, Tomáš, *Předpoklady, průběh a důsledky vysídlení Němců z Československa (1918- 1948)*, s. 42.

STANĚK, Tomáš, *Odsun Němců z Československa 1945- 1947*, s. 55.

⁸⁷BRANDES, Detlef, *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939- 1945*, s. 185.

CUHRA, Jaroslav, ERLINGER, Jiří, GJURIČOVÁ, Adéla, SMETANA, VÍT, *České země v evropských dějinách, díl čtvrtý od roku 1918*, s.124.

⁸⁸ SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Pamětní kniha obce Studené, 1938-1940*.

⁸⁹ Toto se týkalo pouze těch, kteří měli více jak 30 kilogramů marmelády, sirup jim byl vydáván na dětské chlebové lístky a výnos z toho připadal obci.

⁹⁰ BRANDES, Detlef, *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939- 1945*, s. 185- 189.

⁹¹ SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Pamětní kniha obce Studené, 1938-1940*.

Potravinové lístky musely být obyvatelům přidělovány vždy nejpozději do středy, bylo zakázáno vydávat odběrné poukázky na textilie, přičemž před každým vydáním těchto lístků byla nutnost provádět domácí prohlídku, aby si lidé nehromadili množství látek. Omezen byl výdej především cíchovin, sýpkovin nebo pokrývek⁹². Pokud by se stalo, že byly lístky špatně vytištěné, bylo třeba je vyměnit u okresního úřadu. Dále se nesmělo zapomínat na lístky pro domácnost, samozásobitele, a proto bylo nutné vést každou změnu. Pokud byly vyžadovány lístky pro cestující, musely se žádat najednou a ne třikrát dodatečně. V případě, že někdo opožděně žádal potravinové lístky, musel se dostavit osobně s razítkem nebo připojit k žádosti potvrzení o příjmu. Při ztrátě lístků na vejce šlo pouze z odůvodněných důvodů vydat náhradní, které zajišťoval okresní úřad.⁹³

Další výzvy patřily obchodníkům s mýdly. Bylo třeba předložit ústřížky na mýdlo s žádostí na odběrné lístky na mýdlo, aby byly včas připraveny k odběru. Tyto ústřížky se musely nacházet na každém mýdle či prášku a bylo třeba, aby poté byly znehodnoceny razítkem obchodníka. První seznamy osob pro odběr mýdla byly sepsány 21. září 1939. Dále platila výzva nevydávat další mlecí povolení, pokud to předchozí nebylo vráceno. První mlecí povolení se mohlo vydávat pouze na dobu tří, sedmi nebo jedenácti týdnů a další na čtyři, osm a dvanáct týdnů. Kvůli lepší přehlednosti bylo potřeba vést evidenci mlecích povolení, samozásobitelů a příjmu potravinových a odběrných lístků.⁹⁴

Povinnost starat se o vyživování a zásobování obyvatel měla od 1. července 1942 vždy jedna konkrétní pověřená osoba, která však nesměla být členem oddělení, které tuto agendu spravovalo. Nejlépe to měl být člen obecní rady

---

⁹² Pokud občan neměl toto zboží zajištěno a domluveno, nesměly být mu lístky vydány.

⁹³ SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Působnost obce přenesená, politická- vůbec: Polní a lesní hospodářství: Vyhlášky o vyživování obyv., výstava okopanin, škůdci v zemědělství, škody mrazem, živelné pohromy*, karton 14.

⁹⁴ Tamtéž.

Tyto výzvy byly vydány 28. září 1942 ve Studené.

nebo zastupitelstva obce. Navržené osoby na tuto pozici musel schválit politický úřad I. instance.⁹⁵

3.2. Zemědělství

Svaz zemědělství a lesnictví pro Čechy a Moravu měl podporovat výrobu a ochraňovat zájmy zaměstnanců pracujících v zemědělství či lesnictví. Všichni rolníci měli povinnost do tohoto svazu vstoupit. Stále více docházelo k přísnějším kontrolám produkce, k pevným cenám a nuceným dodávkám, vzhledem k přizpůsobování se válečnému zemědělství. Kvůli rozšiřující se povinnosti odvádět stále více produktů, docházelo ke špatnému naladění rolníků, kteří na tom však byli oproti ostatnímu obyvatelstvu dobře. V roce 1943 došlo k malé změně, kdy si každý odvádějící určil, co bude chovat či pěstovat, ovšem statistiky ukazovaly, že dovezeného dobytka bylo do Protektorátu Čechy a Morava posláno více, než se vrátilo, vydělat se podařilo na potravinách rostlinného původu.⁹⁶

Na základě různých oznámení, vyhlášek, dopisů či doporučení, která přišla do Studené v roce 1942 vyplývá, že úředníci například řešili, jaký je místní stav dobytka, konkrétně kolik se zde nachází prasat. Pokud získali zemědělci nové kusy dobytka v podobě býků, kanců nebo beranů, museli to ihned hlásit okresnímu úřadu. Jestliže by však někdo měl licencovaného býka, bylo nutno, aby ho obec od vlastníka vykoupila. Během války utrpěla tato oblast značné škody, zmizela většina dosavadního počtu dobytka, a pokud nějaký zbyl, byl odvážen do Sovětského svazu.⁹⁷

---

⁹⁵ SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Působnost obce přenesená, politická- vůbec: Polní a lesní hospodářství: Vyhlášky o vyživování obyv., výstava okopanin, škůdci v zemědělství, škody mrazem, živelné pohromy*, karton 14.

⁹⁶ BRANDES, Detlef, *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939- 1945*), s. 375-376.

⁹⁷ SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Působnost obce přenesená, politická- vůbec: Polní a lesní hospodářství: Vyhlášky o vyživování obyv., výstava okopanin, škůdci v zemědělství, škody mrazem, živelné pohromy*, karton 14.

CUHRA, Jaroslav, ERLINGER, Jiří, GJURIČOVÁ, Adéla, SMETANA, VÍT, *České země v evropských dějinách, díl čtvrtý od roku 1918*, str. 152.

Úředníci se zabývali zemědělstvím (jaká byla letos sklizeň), setbou brambor, sběrem jeřabin a šípků.⁹⁸ Zemědělci byli hlídáni a měli povinnost plnit limity, pokud se jim to nepodařilo, museli k tomu mít nějaký důvod a potvrzení od úředníků, proč se jim požadovaný počet nepodařilo splnit. Pokud se to například týkalo povinné dovážky obilí, nezvládli ji ti, kteří třeba neměli benzín. V neposlední řadě vydávali úředníci i výkazy o hubení myši, vrabců a přemnožených kavek.⁹⁹

V květnu 1942 přišla z Telče výzva veřejným činitelům o zásobování obyvatelstva. Bylo důležité zajistit co nejvyšší výnos ze zemědělství, tedy obstarat co nejvíce schopných pracovních sil pro práci na poli a zúrodnit půdu ležící ladem. I přesto, že na tyto práce byli najímáni studenti a další pomocné síly, byl z minulých let patrný nedostatek pracovníků, proto panovala obava, že jinak to nebude ani v tomto roce. Hlavním příjmem těchto dělníků byl plat od zemědělských zaměstnavatelů, ovšem tento druh prací byl v úzkém souladu s počasím, proto se stávalo, že někteří zaměstnanci nebyli plně nasazeni, přesto bylo třeba je zde udržet, aby nepřišla k újmě zemědělská produkce. Spousta z těchto zemědělců si hledala vedlejší nebo stálou práci během mimosezónních prací, proto si okresní úřad žádal seznam všech těchto vedlejších prací zaměstnanců.¹⁰⁰

Na začátku června 1942 přišlo do Studené oznámení o živelných pohromách, kde bylo nařízeno, jak postupovat, aby bylo co nejdříve možno znovu osít. Nejprve musela obec informovat svůj okresní úřad o rozsahu zničení, poté sepsat všechny postižené pozemky, které se musely ihned zaorat a zasít. Zničené plodiny řepky, máku, hořčice musely být do 20. června osety a po tomto datu šlo osít i ostatní plodiny. Obecní úřad na základě této pohromy musel vystavovat poukázky na odběr pro náhradní osev.¹⁰¹

---

⁹⁸ Viz příloha č. 10, rozhovor s Františkem Samkem.

⁹⁹ SOkA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Působnost obce přenesená, politická- vůbec: Polní a lesní hospodářství: Vyhlášky o vyživování obyv., výstava okopanin, škůdci v zemědělství, škody mrazem, živelné pohromy*, karton 14.

CUHRA, Jaroslav, ERLINGER, Jiří, GJURIČOVÁ, Adéla, SMETANA, VÍT, *České země v evropských dějinách, díl čtvrtý od roku 1918*, str. 152.

¹⁰⁰ SOkA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Působnost obce přenesená, politická- vůbec: Polní a lesní hospodářství: Vyhlášky o vyživování obyv., výstava okopanin, škůdci v zemědělství, škody mrazem, živelné pohromy*, karton 14.

¹⁰¹ Tamtéž.

Během srpna 1943 bylo vydáno nařízení pro všechny velitele vládního vojska, aby připravili pomocnou sílu na žňové dny. Pokud by to vojákům ze zemědělských kruhů služba dovolila a dostali by žňovou dovolenou, bylo třeba, aby obce vydaly hlášení, že příslušníci vojsk mohli žádat o tuto dovolenou. Toto nařízení platilo i pro ostatní pracovníky jakéhokoliv podniku, pokud to provozní podmínky dovolily. Zaměstnanec musel zaměstnavateli donést osvědčení od starosty obce, že při žních nemůže být nahrazen jiným členem rodiny a byl by tak při této práci nepostradatelný.¹⁰²

Jak místní úředníci dohlíželi na zásobování a vyživování všech občanů, lze vidět v příloze č. 7, která obsahuje pověření Jana Bílkovského vedením této agendy.¹⁰³

3.3. Správa obce

V roce 1939 a 1940 bylo po přezkoumání zjištěno, že administrativní činnost obcí roste a tudíž jsou kladeny větší nároky na starosty obcí, kteří jsou časově omezováni různými nařízeními. Proto byl upraven plat starostům, aby odpovídal jejich současnému nasazení. Jak bylo postupováno při odměňování starostů, se lze dočíst v přílohách 4 a 5.¹⁰⁴

Úřad v Telči rozesílal v roce 1943 do všech obcí nařízení o zjednodušení korespondence mezi úřady protektorátu a Říší. Písemný styk mezi obcemi a úřady bylo nutno vyřizovat přes okresního hejtmána. K přímému písemnému styku byla oprávněna pouze policie, a to za předpokladu informování výdejen lístků, hospodářských úřadů o výdeji jednotlivých povolení ke koupi jídla a řemeslných výrobků. Kriminální policie musela písemnou korespondenci s Říší vést prostřednictvím „Deutsch Kriminalpolizei v Praze“ a na Moravě přes „Deutsch

---

¹⁰² Tamtéž.

Viz příloha č. 6, Nařízení pro dělníky.

¹⁰³ SOkA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Působnost obce přenesená, politická- vůbec: Polní a lesní hospodářství: Vyhlášky o vyživování obyvatel, výstava okopanin, škůdci v zemědělství, škody mrazem, živelné pohromy*, karton 14.

Viz příloha č. 7, Obstarávání vyživovací a zásobovací agendy ve Studené.

¹⁰⁴ SOkA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Organizace obce: Obecní zaměstnanci- žádosti o místo, posudky, hajný, strážník, ponocný: prezentace faráře. Odměny starostům, obecním zaměstnancům, placení veřejných prací, pokyny pro úředníky*, karton 1, inventární číslo 44 signatura III.

Viz přílohy č. 4, 5, Postup a úpravy při odměňování starostů.

Kriminalpolizei v Brně“. Vydáním tohoto oběžníku ztrácely platnost ostatní předešlé oběžníky o tomto písemném styku.¹⁰⁵

V roce 1943 se konaly různé schůze zastupitelů zásobovací a vyživovací agendy, starostů obcí, vládních komisařů, kteří řešili povinné dávky obilí a dobytka. Tyto schůze se konaly 22. července 1943 v osm hodin v Telči nebo ve tři hodiny odpoledne v Třešti, 23. července 1943 v osm hodin v Jarošově a 24. července 1943 taktéž v osm hodin v Dačicích.¹⁰⁶

Co se správy živností týče, pokud se živnostník řídil německými zákony a předpisy a nepatřil k politicky nevhodným osobám, mohl svou živnost nadále provozovat. Jestliže však podnikatel toto nesplňoval, byla mu živnost zabránena a uvolněné místnosti se mohly pronajímat. Ministerstvo hospodářství a práce oznámilo, že pronajmutí těchto místností je možné pouze po povolení říšského protektora v Čechách a na Moravě, který vydal povolení o místnostech v budovách 28. dubna 1943.¹⁰⁷

V polovině dubna 1944 vydali: Státní prezident Dr. Hácha, předseda vlády a ministr spravedlnosti Dr. Krejčí, ministr vnitra Blenert, ministr školství a ministr lidové osvěty Moravec, ministr zemědělství a lesnictví Hrubý, ministr dopravy a techniky Dr. Kamenický a ministr financí Dr. Kalfus výzvu pro Český lid, která se snažila o podporu Říše a vyzývala občany k boji proti Východu a Západu. Zdůvodňovali nutnou podporu tím, že Češi žili pod vedením Říše, která je chránila, a tedy bylo povinností lidí, aby projevíli podporu pracovním nasazením a zavrhovali každého, kdo vstupoval do služeb nepřátelských emigrantů.

108

---

¹⁰⁵ SOkA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Organizace obce: Obecní zaměstnanci- žádosti o místo, posudky, hajný, strážník, ponocný: prezentace faráře. Odměny starostům, obecním zaměstnancům, placení veřejných prací, pokyny pro úředníky*, karton 1.

¹⁰⁶ Tamtéž.

¹⁰⁷ Tamtéž.

Von AURBURG, Adrian, STANĚK, Tomáš (ed.), *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945- 1951*, s. 162.

¹⁰⁸ SOkA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Vojenství- vyhlášky, výnosy, průchod vojska, odvody, hlášení pobytu: Záležitosti vojenské vůbec- hlášení dovolených, hlášení nezařazených nováčků, vojenské vyhlášky*, karton 17.

4. Konec války

Četnická stanice ve Studené informovala 7. ledna 1945 občany z nařízení Okresního úřadu v Telči, aby byli všichni obyvatelé vypravení na zákopové práce vybaveni jídlem a oblečením na tři dny. Každý musel mít s sebou rýč nebo krumpáč, tak aby se dva vždy doplňovali, jinak by nemohli být vypraveni. Pokud by se stalo, že i po zabavení všech rýčů a krumpáčů v obci nebyl dostatek nářadí, muselo to být nejpozději do 8. ledna 1945 do devíti hodin ráno ohlášeno na místní četnické stanici. Předpokládalo se však, že žádné takovéto hlášení nebude třeba a že obyvatelé, kteří by měli nářadí vydat, budou po vůli a propůjčí ho.¹⁰⁹

4.1. Zákopové práce, verbování

Ke konci války bylo nutné zapojit všechny schopné muže do zákopových prací. Byli povoláni jak ženatí, tak živitelé rodin, proto byla těmto rodinám věnována zvláštní pozornost a naturální podpora od zaměstnavatelů, jelikož muži odvedení k zákopovým pracím nedostávali potravinové lístky, které jim sice byly zpětně vydány, ale rodina by neměla v době jejich nepřítomnosti z čeho žít, proto bylo třeba rodinu zajistit.¹¹⁰

V roce 1944 se konaly další odvody pro zákopové práce. K této pracovní povinnosti za účelem ochrany domova na hranicích Protektorátu se měli hlásit muži narození v letech 1921, 1922 a 1923. Odjezd se konal v pondělí a úterý 11. a 12. prosince 1944. Povinností starosty obce bylo předat oznámení účastníkům zákopových prací o jejich nasazení. Povolání byli odhlášeni z odběru potravinových lístků a po návratu jim byly opět z úschovy vydány. Nasazení si museli vzít teplý a odolný pracovní oděv, pevné boty, dvě přikrývky, příbor, nádobu na jídlo a pití, nutné prádlo k výměně, jídlo na dva až tři dny, ručník, rýč nebo krompáč. Starostové museli doprovodit osoby na transport na

---

¹⁰⁹ SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Nošení řádů a odznaků, plakáty, letáky, Totálně nasazení- zákopové práce, náhrada zabaveného nářadí, návrat, Reklamní článek o Studené a okolí, reklamní plakáty živnostníků*, karton 18, inventární číslo 108, signatura XIV.

¹¹⁰ Tamtéž.

SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Vojenská knížka (Kriegsmarine), Jan Malík- osobní doklady, šatenky, fotografie*, karton 13.

hlavní nádraží do Jihlavy. Na konci prosince proběhl nábor pracovníků na opevňovací práce, bylo třeba co nejvíce osob, proto byli starostové obcí vyzýváni, aby tato akce proběhla co nejrychleji. Na starost ji dostal úřad práce spolu se správními úřady.¹¹¹

Během nasazování vojáků do války bylo odvedeno mnoho civilistů ze všech koutů země, tyto odvody neminuly ani Studenou, kde byli nuceni připravit se k boji všichni. Bylo jedno, jestli dotyčný byl kovář, řezník nebo student. Mezi tyto odvedené osoby patřili:

1. Jan Blüml, narozen 2. března 1918 ve Studené, strojní zaměstnanec, v roce 1938 odveden jako voják dopravující zbraně
2. Antonín Říha, narozen 30. prosince 1917 ve Studené, zemědělec, v letech 1939 až 1945 voják v náhradní záloze
3. Bohumil Klíma, narozen 15. května 1917 ve Studené, kovář a podkoní, odveden v roce 1945, od roku 1939 voják v náhradní záloze
4. Karel Geistl, narozen 24. prosince 1921 ve Studené, poštovní úředník, mezi lety 1943 až 1945 voják v náhradní záloze
5. Antonín Vetiška, narozen 14. ledna 1921 ve Studené, student, odveden v roce 1943 jako voják v náhradní záloze
6. František Klíma, narozen 21. srpna 1921 ve Studené, student, 1943 až 1945 voják v záloze mezi lety 1943 až 1945
7. Miroslav Kruntor, narozen 24. října 1921 ve Studené, řezník a uzenář, od roku 1943 do 1946 voják v záloze
8. Jan Sušický, narozen 10. prosince 1923 ve Studené, holič, od roku 1945 nasazen jako desátník
9. Josef Torzo, narozen 25. března 1923 ve Studené, řezník, od roku 1945 voják na trvalé dovolené.

---

¹¹¹ Tamtéž.

10. Karel Novák, narozen 4. listopadu 1919 ve Studené, zemědělec, od roku 1945 voják v záloze

11. Vladimír Šťastný, narozen 2. července 1927 ve Studené, krejčí, od roku 1945 voják na trvalé dovolené

12. Miroslav Novák, narozen 17. července 1920 ve Studené, krejčí, mezi lety 1942 až 1945 voják v záloze

13. František Holý, narozen 20. května 1920 ve Studené, úředník, 1942 až 1945 vojínem v záloze

14. Antonín Havlas, narozen 8. června 1922 ve Studené a od roku 1944 až do 1945 byl vojínem v záloze¹¹²

Jelikož byl nedostatek náradí pro zákopové práce, bylo v lednu 1945 nařízeno zabavení náradí všem obyvatelům. Ve Studené o své lopaty přišli:

1. Josef Lindourek, Studená 5
2. Hynek Lindourek, Studená 90
3. Ladislav Lásenský, Studená 87
4. Jan Sušický, Studená 6
5. František Mitas, Studená 83
6. František Mikolášek, Studená 82
7. Anna Lájková, Studená 80
8. Emil Václavík, Studená 25
9. Leopold Sníšek, Studená 43
10. František Vinkler, Studená 24
11. Družstvo, Studená 299

---

¹¹² SOkA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Kniha ohlašovací neaktivního mužstva*, kniha 10.

12. Stanislav Pokoj, Studená 22
13. Ctibor Krysan, Studená 15
14. Emil Podhrázský, Studená 14

O krompáče přišli pouze:

1. Jan Přeč, Studená 81
2. Karel Vinkler, Studená 20
3. František Marek, Studená 98.¹¹³

Roku 1945 se měla na nádraží v Telči v 8 hodin ráno 10. ledna hlásit první várka mužů ročníku 1900 až 1927, která se měla vydat na zákopové práce. Muži měli povinnost vzít si s sebou stejné věci, jako výše zmínění. Pokud by povolání muži neměli doma ani rýč nebo krompáč, museli si ho půjčit nebo dokonce ukrást od sousedů či někde v okolí. Pokud i přesto nářadí neměli, dostali ho od četníků, kteří veškeré zabavené nástroje pro zákopové práce museli vyzkoušet a předložit do jednoho dne u Okresního úřadu v Telči. Těmito muži, kteří nastoupili do vlaku, byli:

1. Karel Novák
2. Emanuel Benda
3. Jaroslav Hembera
4. František Nacházel
5. Bohumil Šeda
6. Karel Podhrázský

---

¹¹³ SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Nošení řádů a odznaků, plakáty, letáky, Totálně nasazení- zákopové práce, náhrada zabaveného nářadí, návrat, Reklamní článek o Studené a okolí, reklamní plakáty živnostníků*, karton 18.

7. Josef Satrapa

8. František Smetana¹¹⁴

Z těchto mužů byli nakonec nasazeni a zůstali na zákopech jen Karel Novák a Jaroslav Hembera. Další muži ročníku 1927 až 1928, kteří se měli hlásit ve středu 14. března v 16 hodin v Telči na nádraží, dostali opět stejné pokyny pro nástup do služby, jako ti v roce 1944.¹¹⁵

Začátkem února přišlo do Studené oznámení o vracejících se dělnících z východního území protektorátu. Ovšem tito navrátilí se nehlásili na úřadu práce, ani na jeho pobočkách. Bylo proto nutné zajistit, aby se ihned hlásili na úřadu práce v Jihlavě. Ve Studené patřily tyto výzvy Antonínu Havlasovi, Jaroslavu Šimkovi a Vladimíru Kováři.¹¹⁶

Válka ve Studené a jejím okolí skončila 8. května 1945. Poté, *během osvobozování přebíraly správu měst nově utvořené národní výbory, v oblasti působila řada tzv. revolučních gard a „partyzánů“*. *Měli na svědomí množství vražd vybraných Němců bez rozsudků. Jednalo se zčásti o nacistické funkcionáře, členy SS a SA, osoby úzce spjaté s bývalým režimem, ale leckdy také jedince vybrané náhodně a použité jako prostředek k zastrašování místních Němců.*¹¹⁷ Takováto situace byla v celém pohraničí. Pokud byla oblast osvobozena americkou armádou, bylo procesů s Němci minimum, především se děly v místech osvobozených sovětskými vojsky. *„Dále se velmi často brutálně rabovalo, mlátilo, znásilňovalo a zastrašovalo.*¹¹⁸ Největší strach panoval především z vojáků ze sovětských vojsk, proto se první týdny ženy a dívky schovávaly v lesích, kde je nemohli najít.¹¹⁹

---

¹¹⁴ Tamtéž.

SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Vojenská knížka (Kriegsmarine)*, Jan Malík- osobní doklady, šatenky, fotografie, karton 13.

¹¹⁵ Tamtéž.

¹¹⁶ Tamtéž.

¹¹⁷ OTČENÁŠEK, Jaroslav, *Němci v Čechách po roce 1945*, Etnologický ústav Akademie věd ČR a Scriptorium, Praha 2006, str. 25.

¹¹⁸ Tamtéž, str. 25.

¹¹⁹ Von AURBURG, Adrian, STANĚK, Tomáš (ed.), *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945- 1951*, s. 65.

4.2. Poválečný odsun Němců

Složení obyvatel, kteří na konci války pobývali na československém území, bylo velice pestré. Byli tu starousedlíci, říšští Němci, kteří zde žili ještě před rokem 1938, Němci přistěhovalí během okupace, utečenci před bombardováním z Německa nebo z Východu.¹²⁰

Jedním z důležitých kroků pro přípravu odsunu Němců se staly schůze reprezentantů londýnské emigrace s komunisty a prezidentem Edvardem Benešem se sovětskými politiky v březnu 1945 v Moskvě. Při odsunu se mělo brát v potaz, jestli se odsunované osoby přímo neprovinily, poté se jim mohlo dostat finančního odškodnění.¹²¹

S nuceným vysídlením se počítalo vlastně pouze u cizinců, přistěhovalců a provinilých osob, pokud si svůj trest neměli odbýt na našem území. Část německých obyvatel byla posílána ještě na různé práce¹²² nebo za hranice, kam se dopravovali buďto pěšky, nebo připravenými transporty. Často tyto obyvatelé měli sotva pár desítek minut, aby si zabalili svá zavazadla a jejich majetek byl poté obsazen nebo vydrancován.¹²³

Při odsunu německého obyvatelstva nastalo společné obviňování Němců v podobě „principu kolektivní viny“. Během opouštění svých dosavadních bydlíšť na transport do Německa se k nim spoluobčané, dokonce i státem organizované složky, chovali pomstychtivě. Dopouštělo se mnoha zločinů na

---

SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Nošení řádů a odznaků, plakáty, letáky, Totálně nasazení-zákopové práce, náhrada zabaveného nářadí, návrat, Reklamní článek o Studené a okolí, reklamní plakáty živnostníků*, karton 18.

Viz přílohy č. 9, 10, 11 rozhovory s pamětníky.

¹²⁰ STANĚK, Tomáš, *Předpoklady, průběh a důsledky vysídlení Němců z Československa (1918-1948)*, s. 39- 52.

¹²¹ Tamtéž.

¹²² Von AURBURG, Adrian, STANĚK, Tomáš (ed.), *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945- 1951*, s.133-137.

Této práci podléhali němečtí muži mezi lety 14 až 60 let a ženy od 14 do 55 let.

¹²³ STANĚK, Tomáš, *Předpoklady, průběh a důsledky vysídlení Němců z Československa (1918-1948)*, s. 39- 45.

německém obyvatelstvu, a to jak v podobě vražd, loupeží, tak i vyhánění obyvatel mimo naše území.¹²⁴

4.3. Smíšená manželství:

V průběhu druhé světové války byla smíšená manželství zcela běžná a ničím neobvyklá a nikterak se jim nebránilo, což dokazuje i následující zpráva „*Obecní úřad ve Studené potvrzuje, že proti uzavření sňatku Anny Urbánkové nar. 23. července 1924 ve Studené, tamtéž příslušné s Josefem Hrdinou, říšským příslušníkem není s hlediska veřejného zájmu žádných námitek. Dne 27. března 1945, Studená.*“¹²⁵ Občas docházelo i k rozvodům, vše si však manželé nebo teprve snoubenci museli nechat schválit obecním úřadem.¹²⁶

Po skončení druhé světové války se velice zdržovalo vrácení občanství osobám ze smíšeného manželství to především u českých manželek a jejich dětí, které byly automaticky považovány za Němce¹²⁷. Jedinou možností jak bylo možné žádat o navrácení občanství, bylo přijetí toho německého z donucení.¹²⁸

Valná většina Němců byla po válce k odsunu donucena, ale některým tady byl pobyt povolen. Jedním z takových, kterým byl odsun zamítnut, byl pan Jan Vaněk, narozen 18. prosince 1906 v Brně, německé národnosti, který pracoval jako úředník. O opuštění naší republiky požádal 19. ledna 1949 Ministerstvo vnitra v Praze, odsun mu byl o deset dní později zamítnut. Jan Vaněk žil ve smíšeném manželství, kde měl dvě děti ve věku 11 a 14 let. V příloze č. 8 je opsaná kopie jeho dopisu, kterou zaslal Ministerstvu vnitra v Praze, kde žádal o povolení k odsunu.¹²⁹

---

¹²⁴ CUHRA, Jaroslav, ERLINGER, Jiří, GJURIČOVÁ, Adéla, SMETANA, VÍT, *České země v evropských dějinách, díl čtvrtý od roku 1918*, str. 106.

¹²⁵ Státní okresní archiv Jindřichův Hradec, MNV Studená, *Sňatky, rozvody, úmrtí- oddací listy, způsobilost k sňatku, dotazy, oznámení úmrtí, výpisy z matriky*, karton číslo 13, inventární číslo 79, signatura VII/2.

¹²⁶ Tamtéž.

¹²⁷ Podle směrnic z 31. prosince 1945 se na tyto smíšená manželství odsun nevztahoval a odsunu měla být vždy podrobena celá rodina.

¹²⁸ STANĚK, Tomáš, *Odsun Němců z Československa 1945- 1947*, s. 50- 51.

¹²⁹ SOkA Jindřichův Hradec, ONV Dačice, *Odsun osob německé národnosti*, karton 412, inventární číslo 381, signatura 573.

Viz příloha č. 8, Dopis s žádostí o odsun.

Sbor národní bezpečnosti ustanovil 20. ledna 1946 ve Studené seznam „*Němců bydlících v obcích zdejšího obvodu, přicházejících v úvahu pro odsun.*“¹³⁰ Těmito osobami byly Emma Endlová, narozená 1927, v této době svobodná a v domácnosti, dále matka Marie Angelisová, narozená 1899, která byla taktéž v domácnosti. Spolu s jejími dětmi Kamilem, narozen 1930 a Alžbětou, narozenou 1924, kteří pracovali syn jako dělník a dcera jako výpomocná kancelářská síla. „*Jmenované osoby jsou německé národnosti a jako takové po stránce národní a státoobčanské spolehlivosti jsou nespolehlivé.*“¹³¹ Další osoby německé národnosti tu bydlely již před okupací a vzhledem k tomu, že se během ní nijak aktivně neprojevovaly a že své děti vychovávaly česky, měly oproti předchozím osobám větší šanci na uznání československé státní občanství, pokud si o něj požádali.¹³²

4.4. Konfiskovaný majetek

Dekret, který povoloval zkonfiskovat majetek po Němcích, byl vydán 23. června 1945. Poté vydalo Ministerstvo zemědělství nařízení o evidenci zkonfiskovaného majetku. Dekret z 25. října 1945 uzákonil zabavení nezemědělského majetku. Konfiskace se však neměly týkat věcí sloužících k životním potřebám rodiny a předpokládaly se hlavně u trestně stíhaných Němců.¹³³

Žádosti občanů ve Studené, týkající se konfiskovaného majetku, byly různé. Prosili jak o levné, tak drahé věci, nebo žádali pouze o zapůjčení.¹³⁴

Majetek byl zabrán například Adolfu Krankovi a Adéle Krankové, jejichž vlastnictví čítalo osm hektarů půdy. O konfiskaci bylo rozhodnuto 15. srpna 1945 Okresním národním výborem, Krankovi podali odvolání proti

---

¹³⁰ Státní okresní archiv JH, ONV Dačice, *Seznam obcí- odsun Němců, seznamy osob podle obcí a obvodů četnických stanic*, karton 144, inventární číslo 249, signatura III.

¹³¹ Tamtéž.

¹³² Tamtéž.

¹³³ STANĚK, Tomáš, *Předpoklady, průběh a důsledky vysídlení Němců z Československa (1918-1948)*, s. 54- 55.

STANĚK, Tomáš, *Odsun Němců z Československa 1945- 1947*, s. 45.

SOKA Jindřichův Hradec, ONV Dačice, *Žádosti o přiděl věcí z konfiskovaného majetku*, karton 339.

¹³⁴ Tamtéž.

konfiskaci a žádost o výjimku o konfiskaci, přesto bylo oboje zamítnuto. Dalším takovým byl Josef Čermák, který vlastnil 10 hektarů půdy, ale jeho vlastnický podíl byl pouze jedna třetina, zbylé dvě třetiny zůstaly rodině neodebrány. Rozhodnutí o konfiskaci majetku vydal Zemský národní výbor 23. srpna 1946 s odůvodněním, že majitelé byli Němci a nespĺňovali podmínky, které by konfiskaci vylučovaly.¹³⁵

Po odsunu většiny Němců po nich zbyla spousta věcí, především nábytku, jako byly skříně, měkké postele, perové ocelové vložky, noční stolky, toaleta, otoman¹³⁶, obraz Madony, šicí stroj značky „Singer“, elektrický lustr. Žádalo se o možnost koupě, či zapůjčení nebo i prodeje rádiových přijímačů, aut, o chromovou harmoniku, kostru dámského kola, nepromokavých celt, elektrického ventilátoru, polštářů a záclon, nákladních aut pro hasičský sbor, traktor pro traktorové zemědělské družstvo a spoustu dalšího.¹³⁷

O auto z konfiskovaného majetku žádal lékař a obchodní zástupce ze Studené. Bohumil Táborský jako lékař svou žádost odůvodnil potřebou návštěv nemocných pacientů a výkonem veřejné zdravotní služby. Čestmír Bartušek, pracující jako obchodní zástupce své auto prodal na začátku války, jelikož se bál, že by mu mohlo být zabaveno a teď ho potřeboval k prodeji olejů, pohonných látek a tuků. Pokud by auto bylo dražší jak 50 000 nebo 60 000, prosil o možnost splátek. Dalšími zájemci o osobní automobil byli mlynář Karel Soukup, který sice vlastnil motocykl, ale automobil potřeboval pro účely zásobování a profesor František Navara, zdůvodňoval potřebu pro výkon své práci.¹³⁸

---

¹³⁵ Tamtéž.

¹³⁶ Domácí křeslo, na kterém se může ležet.

¹³⁷ SOkA Jindřichův Hradec, ONV Dačice, *Žádosti o přiděl věcí z konfiskovaného majetku*, karton 339.

¹³⁸ Tamtéž.

5. Závěr

Závěrem této práce bych chtěla podotknout, že jsem se při pátrání a studiu materiálů nesetkala s žádnou ucelenou publikací o obci Studená. Je pochopitelné, že tato relativně malá vesnice v jižních Čechách nemá pro historiky takový význam, jako například okolní Dačice nebo Jindřichův Hradec. Proto jsem ráda, že jsem ve své práci mohla shrnout, jak jsem již zmiňovala v úvodu, veškeré dostupné informace o Studené za druhé světové války, což bylo i cílem této práce.

Na základě studia archivních materiálů jsem se dozvěděla, jakou formou a kdy přesně se konaly odvody do války a kterých konkrétních lidí ze Studené se týkaly. Odvody zde probíhaly především na začátku roku 1939 v různých časových úsecích. Postihovaly hlavně mladší muže ve věku 16 až 25 let. Vždy bylo v obci vyvěšeno oznámení, které ročníky se měly dostavit k odvodu a co si musely vzít s sebou.

Dále se ve fondech „Archivu města Studená“ často objevovaly různé seznamy osob, z kterých jsem se mohla dozvědět, čím se obyvatelé zabývali, jaké profese vykonávali, kterým obyvatelům se dostávalo různé finanční podpory od jejich zaměstnavatelů. Jména těchto obyvatel jsou různá a málokdy se opakují, proto zde uvedu jen některé příklady. Nejčastější oblastí, kam se lidé ze Studené uchýlovali za prací, bylo zemědělství, jednu z dalších možností práce nabízela továrna na masné a uzenářské výrobky pana Satrapy, či to byly vlastní živnosti obchodníků, kovářů, pekařů, či švadlen. Na poměrně malou obec, byl ve Studené vysoký počet holičů, za druhé světové války jich zde bylo sedm.

V archivu bylo možné dále nalézt jména odvedenců na zákopové práce či seznamy přistěhovalců do Studené. Zajímavé byly vyhlášky a nařízení protiletcké obrany, ty se týkaly nejen všude probíhajícího zatemňování oken, ale také nařízení o povinných cvičeních, která byla stanovena na určité dny. Tato cvičení probíhala koncem roku 1939, ovšem jaký den přesně, v tom se kroniky rozcházejí.

Velice podrobné informace však bylo možné nalézt o zemědělství, neboť tato oblast zde převažovala. Dostupné materiály se týkaly hlavně žní, aby obyvatelé Studené nebyli tak moc zasaženi válečným stavem, vydávali úředníci různé vyhlášky či nařízení o nutnosti dostavit se na žňové práce.

Další, dle mého názoru, dobře zpracovanou oblastí v „Archivu města Studená“, byly zákopové práce v roce 1945 a konec války, kdy byli povoláváni muži ročníku 1900 až 1928. Pro probádání této oblasti, tedy zákopových prací, jsem byla nucena nahlédnout i do archivu okolních vesnic či měst, kde jsem si doplnila potřebné informace z různých vyhlášek a nařízení. K těmto odvodům bylo stanoveno přesně, co vše si odvedenci museli vzít s sebou. Nejdůležitější bylo jídlo, oblečení a nářadí na kopání. Pro studium jsem tedy čerpala převážně z „Archivu města Studená“ a okrajově jsem nahlédla i do archivu „Okresního národního výboru Dačice“.

Při studiu archivních materiálů jsem očekávala, že najdu více věcí spojených s válkou, které by se podrobněji zabývaly například potravinovými lístky. K zásobování obyvatel a obstarávání výživy pomocí těchto lístků byly vždy jen kusé informace zmíněné v některé z vyhlášek či výzvách zaslaných do Studené. Dále jsem očekávala, že v archivních fondech bude podrobněji popsán život obyvatel během války, tyto chybějící informace jsem proto alespoň částečně doplnila rozhovory s pamětníky paní Jinochovou a pány Šťastným a Samkem. Ucelené informace jsem našla jen v kronice města a částečně i na oficiálních webových stránkách Studené.

K připomenutí druhé světové války se ve Studené nachází socha a hrob Rudoarmějce, která upomíná na její konec, kdy ho zraněného přivezli do Studené a krátce na to zde i zemřel.

Při výběru tématu mé bakalářské práce jsem se chtěla původně zabývat pouze rokem 1945, konkrétně koncem války, který mi přijde velice zajímavý. Bohužel, kvůli nedostatku materiálu jsem tuto volbu musela rozšířit na celé období druhé světové války. Věřím však, že zahrnutím celého válečného období získala má práce ucelenější charakter. Také doufám, že vzhledem k tomu, že toto období není v žádném díle komplexně zpracováno, poslouží má práce případným zájemcům o historii Studené.

6. Bibliografie

Prameny

SOkA Jindřichův Hradec, Archiv města Studená, *Občanská kniha městyse Studení*, kniha 3, inventární číslo 3

SOkA Jindřichův Hradec, Archiv města Studená, *Knihy cizích příslušníků*, kniha 5, inventární číslo 5

SOkA Jindřichův Hradec, Archiv města Studená, *Kronika civilní protiletectvé obrany*, kniha 17, inventární číslo 17

SOkA Jindřichův Hradec, Archiv města Studená, *Knihy ohlašovací neaktivního mužstva*, kniha 10, inventární číslo 10

SOkA Jindřichův Hradec, Archiv města Studená, *Organizace obce: Obecní zaměstnanci- žádosti o místo, posudky, hajný, strážník, ponocný: prezentace faráře. Odměny starostům, obecním zaměstnancům, placení veřejných prací, pokyny pro úředníky*, karton 1, inventární číslo 44 signatura III

SOkA Jindřichův Hradec, Archiv města Studená, *Policie zdravotnická a veterinární: Chudinský katastr, seznam podporovaných, vinkulace na chud.fond, váleční poškození, přiděly cukru, dříví, nouzové práce pro obec, vánoční přiděly masa fy Satrapa*, karton 8, inventární číslo 65, signatura V

SOkA Jindřichův Hradec, Archiv města Studená, *Působnost obce přenesená, politická- vůbec: Polní a lesní hospodářství: Vyhlášky o vyživování obyv., výstava okopanin, škůdci v zemědělství, škody mrazem, živelné pohromy*, karton 14, inventární číslo 88, signatura VII

SOkA Jindřichův Hradec, Archiv města Studená, *Záležitosti obchodní, průmyslové, živnostenské- galanterní zboží, elektrotechnika, obuvník, mlynář*, karton 14, inventární číslo 89, signatura VII

SOkA Jindřichův Hradec, Archiv města Studená, *Sňatky, rozvody, úmrtí-oddací listy, způsobilosti k sňatku, dotazy, oznámení úmrtí, výpisy z matriky*, karton 13, inventární číslo 79, signatura VII

SOkA Jindřichův Hradec, Archiv města Studená, *Vojenská knížka (Kriegsmarine), Jan Malík- osobní doklady, šatenky, fotografie*, karton 13, inventární číslo 82, signatura VII

SOkA Jindřichův Hradec, Archiv města Studená, *Vojenství- vyhlášky, výnosy, průchod vojska, odvody, hlášení pobytu: Záležitosti vojenské vůbec- hlášení dovolených, hlášení nezařazených nováčků, vojenské vyhlášky*, karton 17, inventární číslo 96, signatura VIII

SOkA Jindřichův Hradec, Archiv města Studená, *Působnost soudní- civilní: Prohlášení za mrtvého, nález mrtvol, svéprávnost*, karton 18, inventární číslo 103, signatura X

SOkA Jindřichův Hradec, Archiv města Studená, *Různé: Nošení řádů a odznaků, plakáty, letáky*, karton 18, inventární číslo 108, signatura XIV

SOkA Jindřichův Hradec, Archiv města Studená, *Nošení řádů a odznaků, plakáty, letáky, Totálně nasazení- zákopové práce, náhrada zabaveného náradí, návrat, Reklamní článek o Studené a okolí, reklamní plakáty živnostníků*, karton 18, inventární číslo 108, signatura XIV

SOkA Jindřichův Hradec, Okresní národní výbor Dačice, *Žádosti o přiděl věci z konfiskovaného majetku*, karton 339, inventární číslo 283, signatura XI

SOkA Jindřichův Hradec, Okresní národní výbor Dačice, *Odsun Němců, seznamy osob podle obcí a obvodů četnických stanic*, karton 144, inventární číslo 249, signatura III

SOkA Jindřichův Hradec, Okresní národní výbor Dačice, *Odsun osob německé národnosti*, karton 412, inventární číslo 381, signatura 573

SOkA Jindřichův Hradec, Okresní národní výbor Dačice, *Žádosti o přiděl věci z konfiskovaného majetku*, karton číslo 339, inventární číslo 283, signatura XI

SOkA Jindřichův Hradec, Archiv města Studená, *Pamětní kniha obce Studené*, 1938-1940

SOkA Jindřichův Hradec, Místní národní výbor Studená, *Obecní kronika Městyse Studené*, 1938- 1948

Rozhovory

Rozhovor s pamětnicí Martou Jinochovou ve Studené, dne 23. března 2014

Rozhovor s pamětníkem Františkem Samkem ve Studené, dne 6. dubna 2014

Rozhovor s pamětníkem Bohuslavem Šťastným ve Studené, dne 6. dubna 2014

Poznámky zemřelého pamětníka, Františka Slaného, kopie v majetku autorky

Sekundární literatura

BRANDES, Detlef, *Češi pod německým protektorátem: okupační politika, kolaborace a odboj 1939- 1945*), Protor, Praha, 2000, 657 s., ISBN 80-7260-028-1

CUHRA, Jaroslav, ERLINGER, Jiří, GJURIČOVÁ, Adéla, SMETANA, VÍT, *České země v evropských dějinách, díl čtvrtý od roku 1918*, Paseka Praha, Litomyšl, 2006, 358 s., ISBN 80-7185-794-7

OTČENÁŠEK, Jaroslav, *Němci v Čechách po roce 1945*, Etnologický ústav Akademie věd ČR a Scriptorium, Praha 2006, 207 s., ISBN 80-85010-92-5

STANĚK, Tomáš, *Předpoklady, průběh a důsledky vysídlení Němců z Československa (1918- 1948)*, Amnosium servis, Ostrava, 1992, 111s., ISBN 80-85498-04-9

STANĚK, Tomáš, *Odsun Němců z Československa 1945- 1947*, Academia, Praha, 1991, 536 s., ISBN 80-200-0328-2

SMUTNÝ, Bohumír a kolektiv, *Kdo byl Kdo na jihozápadní Moravě, Dačicko, Jemnicko, Slavonicko, Telčsko*, Městské muzeum a galerie Dačice, Dačice 2000, 175 s., ISBN 80-238-6777-6

SADÍLEK, Ludvík, *Studensko, Vlastivědný náčrt Studené a okolí*, Jihočeské muzeum České Budějovice, České Budějovice, 1961, 167 s.

Studená ve fotografii z minulého století, Sazba Jiří Kotoun, JAVA Třeboň, 2004, 16 s.

Von AURBURG, Adrian, STANĚK, Tomáš (ed.), *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945- 1951*, Zdeněk Susa, Středokluky, 2010, díl I., 374 s., ISBN 978-80-86057-66-8

Von AURBURG, Adrian, STANĚK, Tomáš (ed.), *Vysídlení Němců a proměny českého pohraničí 1945- 1951*, Zdeněk Susa, Středokluky, 2010, díl II., svazek 1., 960 s., ISBN 978-80-86057-71-2

Vlastivěda Moravská- Dačicko, Slavonicko, Telčsko, Muzejní vlastivědná společnost, Brno, 2005, 1070 s., ISBN 80-7275-059-3

100 let masného průmyslu ve Studené 1875-1975, Jihočeské tiskárny, nár. podnik české Budějovice, závod 9 Písek., 1975

Internetové zdroje:

Obec Studená, [online], < <http://www.studena.cz/>>

Digitální archiv- Státní oblastní archiv, [online], <<https://digi.ceskearchivy.cz/>>

7. Přílohy

Textové přílohy:

Příloha č. 1: Neobdržené zásilky k odvodu

Příloha č. 2: Propouštěcí povolení

Příloha č. 3: Obsílka k odvodu

Příloha č. 4: Úpravy a postup při odměňování starostů

Příloha č. 5: Úpravy odměn starostů

Příloha č. 6: Nařízení pro dělníky

Příloha č. 7: Obstarávání vyživovací a zásobovací povinnosti ve Studené

Příloha č. 8: Dopis s žádostí o odsun

Příloha č. 9: Rozhovor s Martou Jinochovou

Příloha č. 10: Rozhovor s Františkem Samkem

Příloha č. 11: Rozhovor s Bohuslavem Šťastným

Obrazové přílohy:

Obrázek č. 1: Příjezd Rudé armády na náměstí ve Studené

Obrázek č. 2: Kolona přijíždějících vojáků Rudé armády do Studené

Obrázek č. 3: Pamětnice Marta Jinochová v den příjezdu Rudé armády

Obrázek č. 4: Dívky v krojích s vojáky

Obrázek č. 5: Pohled na náměstí

Obrázek č. 6: Stará škola

8. Textové přílohy

Příloha č. 1: Neobdržené zásilky k odvodu

Odpověď na čís. k 5029/1- V ze dne 25./2. 1939

Věc: Provedení hlavních odvodů v roce 1939

Okresnímu úřadu v Dačicích

Sdělujeme, že tyto osoby neobdržely obsílku k odvodu:

- 1) Koranda Frant., nar. R 1919 v Políkně, okr. JH kterému výměrem o.ú. Dačice č. ze dne 22.2 1939 byla určena dom.obec Studená,
- 2) Jeřábek Jan, nar 17.6, 1917 ve Znojmě, kterému výměrem o.ú. Dačice z dne 23.2.1939 byla také určena dom.obec Studná
- 3) Karel Vinkler, nar 6.7. 1918 ve Studené, tamtéž příslušný, který má chybnou nohu,
- 4) Šoba Jan, nar 17.12.1917 ve Znojmě, tamtéž příslušný.
- 5) Obecní rada činí dotaz zda-li uvedené osoby jsou povinny k odvodu se dostaviti nebo ne, když se všichni hlásí k národnosti české

Starosta

Zdroj: SOkA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Vojenství- vyhlášky, výnosy, průchod vojska, odvody, hlášení pobytu: Záležitosti vojenské vůbec- hlášení dovolených, hlášení nezařazených nováčků, vojenské vyhlášky*, karton 17

Příloha č. 2: Propouštěcí povolení

PĚŠÍ PLUK 24.

3.rota

Platí jen pro jedu jízdu. Toto potvrzení nechte si u železniční pokladny orazítkovati

POTVRZENÍ

Hodnost: vojín jméno: Košima Miroslav

Nar. 19.10.1916 odv. roč. 1938 přisl. do obce Jihlávka okres Jihlava nastoupil přes.službu dne 1. března 1939 a byl dnem 23. března 1939 propuštěn do poměru mimo činnou službu.

Odchází do Jihlávka č. 80.

Mor.Budějovice 22. březba 1939

Pan Josef Lízal

Z vojenského stejnokroje bylo jmenovanému ponecháno: čepice, blůza, plášť, rukavice, řemen do kalhot. Tyto součástky odevzdejte během 48 hodin obecnímu úřadu, jinak budete bezpečnostními úřady zatčen.

Obecní úřad ve Studené

Čís.j. 432

ve Studené dne 10./3. 1939

Zdroj: SOkA Jindřichův Hradec, Archiv města Studená, *Kniha ohlašovací neaktivního mužstva*, kniha 10

Příloha č. 3: Obsílka k odvodu

Okresní úřad v Dačicích

Dne 11. března 1939

Hlavní odvody 1939

Obecní radě ve Studené

Připojenou obsílku k odvodu Janu Jeřábkovi proti potvrzení, které sem vraťte.

Koranda František 1919 nechť se dostaví k odvodní komisi bez obsílky, ježto pro krátkost času nelze již šetření soupisných dat provést. Veškeré doklady, zejména doklad o určení domovské příslušnosti nechť jmenovaných přinese sebou k odvodu.

Vinkler Karel 1918, nepodléhá již odvodní povinnosti, ježto byl uznán neschopen- neodveden

Za okresního hejtmána

Zdroj: SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Vojenství- vyhlášky, výnosy, průchod vojska, odvody, hlášení pobytu: Záležitosti vojenské vůbec- hlášení dovolených, hlášení nezařazených nováčků, vojenské vyhlášky*, karton 17

Příloha č. 4: Postup při odměňování starostů

Ústředí moravských obcí, měst a okresů v Brně, Česká ul. č. 28.

Č. j. ; 2099/ 1940

V Brně dne 27. června 1940

Věc: úprava odměn

Starostům obcí.

1 příloha.

P.T.

Obecním- městským- radám

Na Moravě!

Již v r. 1939, ale hlavně v r. 1940 zvýšil se počet administrativních opatření nadřízených úřadů tak, že obecní agenda nebývala vzrostla a stále se ještě zvyšuje.

Starostové obcí jsou kancelářskými pracemi tak přetížení, že jsou nuceni pracovat i v noci, aby zdolali všechny písemnosti, ježto lhůty k zodpovídání o různých šetřeních jsou velmi krátké.

Úřady samy jsou si vědomy toho, že starostové obcí jsou pracemi přetížení a v četných okresech již na popud okresních hejtmanů byla otázka přiměřeného zvýšení odměn starostům obcí vyřešena a odměny přiměřeně upraveny.

Ústředí moravských obcí, měst a okresů v Brně sledovalo tuto otázku již delší dobu a připravovalo její jednotné řešení v celé zemi. Také v Čechách otázka zvýšení odměn starostům obcí je současně projednávána dle stejných zásad.

Sekce starostenských sborů při Ústřední moravských obcí, města a okresů projednala podrobný návrh na jednotnou úpravu odměn starostů. Ve schůzi dne 24. května 1940 předložili jsme jej Stále delegaci českých samosprávných organizací v Praze a na vědomí Samosprávné komisi výboru N S.

Předsednictvo Stálé delegace českých samosprávných organizací v Praze ve schůzi 25. června 1940 návrh schválilo a usneslo se doporučit obcím v Čechách a na Moravě, aby dle něho upravily odměny starostů a předložily jej příslušným zastupitelským sborům / obecním radám, finančním komisím a obecním zastupitelstvům/ k vyjádření, resp. ku schválení.

Zvláště na Moravě, kde rozpočty na rok 1941 se již projednávají, je věc velmi aktuální.

Podrobnosti nové úpravy jsou uvedeny v příloze.

U příslušných úřadů, schvalujících obecní rozpočty, bude zakročeno, aby zvýšení položky hlavy I. „Ústřední správa“ schvalovaly.

Z usnesení předsednictva Stálé delegace českých samosprávných organizací v Praze ze dne 25. června 1940 žádáme, aby příslušné obecní zastupitelské sbory úpravu odměny p. starosty obce schválily.

Za

Ústředí

Moravských obcí, měst

a okresů

v Brně

Josef Kalina v.r.,
v.r.,

v.tajemník.

Jaroslav Bečák

předseda.

Příloha:

Stálá delegace českých samosprávných organizací doporučuje tuto úpravu odměn obecních starostů:

Čl. 1.

Odměna starosty obce budiž stanovena podle počtu obyvatel a s ohledem na daňovou základnu.

Tato odměna se vypočítává tak, že základem jest počet obyvatelstva / zjištěný při soupisu zásobování/ :

v obcích do 1.500 obyvatel počítá se 1.-K., v obcích od 1.500 obyvatel do 2.000 obyvatel počítá se 50 haléřů za každého obyvatele.

K této základní částce se připočte v obcích do 1.000 obyvatel 10% a v obcích přes 1.000 obyvatel 5% daňové základny.

V obcích, jejichž daňová základna jest nepoměrně vysoká, vzhledem k počtu obyvatelstva, nesmí 10% ní nebo 5%ní podíl, vypočtený podle této daňové základny, převyšovati dvojnásobek výpočtu podle stavu obyvatelstva.

Celková částka takto vypočtená zaokrouhlí se na rovných sto korun.

Nejnižší celková odměna pro starosty obcí činí 600.- K. ročně.

Čl. 2.

V obcích, v nichž není obecního úředníka /písařská síla/ a v nichž starosta sám vykonává veškeré práce kancelářské, doporučuje se přiznati starostovi obce kromě odměny, vyměřené dle č. 1. ještě další náhradu za písemné práce kancelářské, za používání vlastních místností / bytu / za kancelář k úřadování / za otop, osvětlování a úklid/ k 4.- za každého obyvatele.

Čl. 3.

Shledá-li obecní zastupitelstvo, že takto vypočítaná odměna starostovi obce za úřadování není ještě úměrná rozsahu práce, kterou starosta vykonává, doporučuje

Stálá delegace obcím, aby v mezích svých finančních možností odměnu přiměřeně upravily.

Zásadně však nebudiž snižována dosavadní odměna starostova, je-li vyšší než touto úpravou navrhována.

Čl. 4.

Úhrada potřeby na zvýšenou odměnu starostovi obce za úřadování v r. 1940 se opatří úsporami na jiných rozpočtových položkách po příp. dodatečným rozpočtem podle 10. obec. finanční novely č. 329/1921 Sb. z. a n., pro budoucí rok /1941/ řádné rozpočtové položky na ústřední správu /hlava I. obecního rozpočtu/.

V Praze dne 25. června 1940

Dr. Otakar Klapka,

Předseda Stálé delegace

Jaroslav Bečák,

Ondřej Kypr,

Předseda Ústředí moravských obcí, měst a okresů v Brně   předseda Českého
zem.ústředí obcí, měst a okr. V Praze

Zdroj: SOkA Jindřichův Hradec, Archiv města Studená, *Organizace obce: Obecní zaměstnanci- žádosti o místo, posudky, hajný, strážník, ponocný: prezentace faráře. Odměny starostům, obecním zaměstnancům, placení veřejných prací, pokyny pro úředníky*, karton 1, inventární číslo 44 signatura III

Příloha č. 5.: Úpravy odměn starostů

Ústředí moravských obcí, města okresů v Brně, Česká 28.

Číslo:2131/1940

v Brně dne 29/VI 1940

Věc: Úprava odměn starostům obcí

2 přílohy.

Všem okresním starostenským sborům

na Moravě

1/ Rozeslali jsme právě všem obcím oběžník o úpravě odměn starostům obcí za jejich úřadování i s textem usnesení Stálé delegace z 25. června 1940.

2/ Současně jsme zakročili u okresních výborů a jejich předsedů, pp. okr. hejtmanů, aby nebyly při schvalování obecních rozpočtů na rok 1941 příslušné vyšší náklady na hl. I. „Ústřední správa“ pozastavovány.

3/ Zasiláme Vám to na vědomí v opisech. Považujete-li v zájmu věci za nutné obrátiti se osobně na p. okr. hejtmana, že v některých politických okresech samy okresní úřady přišly s návrhem na novou úpravu odměn starostům obcí za úřadování.

Soudíme, že by se takto projednání celé věci v obecních radách, obecních finančních komisích a v zastupitelstvech obcí značně usnadnilo.

Za

Ústředí

Moravských obcí, měst

a okresů

v Brně

Josef Kalina v.r.,

Jaroslav Bečák

v.r.,

v.tajemník.

předseda.

Zdroj: SOkA Jindřichův Hradec, Archiv města Studená, *Organizace obce: Obecní zaměstnanci- žádosti o místo, posudky, hajný, strážník, ponocný: prezentace faráře. Odměny starostům, obecním zaměstnancům, placení veřejných prací, pokyny pro úředníky*, karton 1, inventární číslo 44 signatura III

Příloha č. 6: Nařízení pro dělníky

K úpravě dovolené na zotavenou pro dělníky ve veřejné službě Protektorátu Čechy a Morava pro rok 1943 nařizuje ministerstvo hospodářství a práce v souvislosti s již provedenou úpravou v ostatním území Říše, podle § 1 vlád.nař. čís. 331/39 a 11/1941 následující:

1) Dovolená na zotavenou obnáší zásadně 14 pracovních dnů, pro dělníky, narozené před 1. dubnem 1894, zásadně nejvýše 20 prac.dnů. V případě, že jest nárok na delší roční dovolenou na zotavenou, nemůže býti dělník uplatňován.

2) Nedotčeny zůstávají však zvláštní úpravy o nejmenší dovolené při pracech se zvláštním zdravotním ohrožením, jakož i o zásadní dovolené pro těžce poškození, majitelky čestných křížů německé matky a při cestách k návštěvě rodin u zaměstnanců pracujících venku/ tzv. jízdy k rodině/

3) Začátek dovolené jest v době od 1. května do 30. září 1943 zásadně stanoviti na všední dny, úterek až pátek, pokud by nebylo v úmyslu nastoupiti nebo zajistiti si cestu, jejíž začátek by spadal do doby od sobory do pondělí. Věta 1 neplatí při cestách se zvláštními vlaky dovolenců.

4) Pokud se týče přenosu zbytku dovolené z roku 42 případně 42/43 a povolení peněžité odměny za neobdrženou dovolenou na zotavenou poukazuje na výnos z 31. října 1942

Aby bylo zabráněno případným pochybnostem, podotýká ministerstvo hospodářství a práce, že u zaměstnanců, kterým podle vyhlášky, služebního řádu nebo podle jednotlivých pracovních smluv přísluší nárok na dovolenou menší než 14 dní příp. 20 pracovních dnů, se doba dovolené řídí pouze podle těchto ustanovení. Obdrží tedy pouze jim podle těchto ustanovení náležející kratší dovolenou.

O tom se uvědomujete na základě výnosu ministerstva vnitra ze dne 31. července 1943 s uložením, abyste podle přecházejících zásad přísně postupovali.

Zdroj: SOkA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Záležitosti obchodní, průmyslové, živnostenské- galanterní zboží, elektrotechnik, obuvník, mlynář*, karton 14

Příloha č. 7: Obstarávání vyživovací a zásobovací agendy ve Studené

Gemeindeamt Studein.

Zl. 2070

Studein, den 31. Juli 1942

An die Bezirkbehörde

In Teltsch.

Betreff: Revision der Versorgung- und Ernährungsagende bei den Gemeindeämtern.

Laut Erlass Zl. 2070 vom 22. 7 1942 schlage ich zur Aufsicht über die Besorgung der Ernährungs-und Versorgungsagende in de Gemeinde Studein den Bilkovsky Johann, ein Mitglied des Gemeinderates, geb.am 14.2.1882 in Mrakotin, Direktor der Bürgerschule im Ruhestand, wohnhaft in Studein, Nr. 149, vor.

Der Bürgermeister.

Zdroj: SOKA Jindřichův Hradec, AM Studená, *Záležitosti obchodní, průmyslové, živnostenské- galanterní zboží, elektrotechnik, obuvník, mlynář*,
karton 14

Příloha č. 8: Dopis s žádostí o odsun

„Nemá existenční možnosti vzhledem k tomu, že úřednické místo jako němec nesmí zastávat a dosavadní jeho zaměstnání v zemědělství jako nádeník jednak pro nízkou mzdu (vydělí po odečtení soc. příspěvku něco přes 6.-Kč na hod.) jednak pro zimní přestávku resp. přetržku, neskýtá ani životní minimum, aby mohl sebe a svou rodinu alespoň přijatelně vyživit. Po zkončení polních prací a výmlatu hlásil se počátkem prosince m.r. u přísl. úřadu ochrany práce v Dačicích, kde však žádnou práci pro žadatele neměli. Mezitím pracoval podepsaný po různu v lese při odklizení polomů a štípání dřeva.

Vzhledem k tomu, že pozbyl konfiskací veškerý svůj soukromý majetek tj. bytové zařízení se vším příslušenstvím, bydlí s rodinou v podnájmu u své tchyně, Marie Štanclové, výměnkářky v Markvarticích čp 24. pp. St. Říše u Telče. Rovněž toto spolubydlení v podnájmu natrvalo není možné (obýváme ku př. kuchyní o výměře 2x3 m 5 lidí) a naděje na opatření nejnutnějšího bytového zařízení není absolutně žádná, poněvadž dosavadní příjmy nestačí ani ku krytí nejnutnějších denních potřeb, takže na zakoupení nábytku nádobí atd. za těchto okolností není ani pomyšlení. Z tohoto důvodu není podepsanému možné nadále existovati. Tyto všechny okolnosti nutí podepsaného k tomu, aby si našel přijatelnou existenci mimo území Č.F.R.

Dále dovoluje si podepsaný uvést ještě tyto skutečnosti: veškerý jeho soukr. majetek propadl jak již v předu uvedeno ve prospěch státu, takže nevlastní dnes ani stoličku pod nohy, pracoval 16 měsíců v různých zajateckých táborech pro stát úplně zdarma (při uhlí, v pískovém lomu, v zemědělství), nenaříká však a přijal vše mužně. Zastává také plně kladný postoj k stávajícímu sociálnímu řádu což dokázal také tím, že se zapojil, ač úředník, do manuální práce a to do zemědělské práce, který jest do dnes nejvíce opomíjená. Ve žních pracoval nezištně i v neděli, poněvadž to vyžadoval celonárodní zájem celku. Ač této práci nezvyklý, překonával físičnou námahu, aby byl užitečný celku. Hybnou silou byl mu také nynější sociální

řád, který stoprocentně zastává, poněvadž zná dokonale bývalý kapitalistický vykořisťovatelský systém, který pocítil za první republiky na vlastním těle.

Podepsaný doufal, že si během doby bude moci svoji nynější svízelnou posici alespoň poněkud zlepšiti, aby mohl vésti se svoji rodinou trochu přijatelný život. Bohužel naděje tato se nesplnila, naopak úroveň jeho jakož i celé rodiny se natolik zhoršila, což jej nutí k tomu, hledati si novou existenci v cizině.

Na základě všech těchto skutečností prosí žadatel o lask. Kkadné a brzké vyřízení, aby mohl legálně opustiti toto území.

Jan Vaněk

t.č. Markvartice čp.24 pp. St.Říše u Telče“

Zdroj: Státní okresní archiv Jindřichův Hradec, ONV Dačice, *Odsun osob německé národnosti*, karton 412

Příloha č. 9: Rozhovor s Martou Jinochovou, dne 23. března 2014, Studená

Marta Jinochová, nar. 20. července 1936, Studená

Kde jste za války bydleli?

V tomto domě, dnes je tedy přestavěný.

Kolik vás tu bylo?

Pět, rodiče, bratr, já a babička

Jaké to tu bylo na začátku války? Pamatujete si nějakou příhodu, zákaz, změnu?

Ano, v roce 1939 ti, kteří byli takzvaně nespolehliví, nesměli mít loveckou zbraň, i když byli myslivci. Tatínek, aby nemusel své zbraně odevzdávat, tak mu děda, maminky otec, dal starou zbraň s tím, aby ji odevzdal a tamty si nechal. Měli jsme rozšířenou udírnou a ty tatínkovy zbraně byly zadrženy na půdě.

Pamatujete si začátek války?

Ano, když sem do Studené měli přijet Němci 15. března 1939, tak do rána napadlo tolik sněhu, že sem nedojeli obsadit četnickou stanici. Nejdřív jim museli chlapi a sedláci proházet cestu, takže přijeli až druhý nebo třetí den. Dali četníkům pokyny a zase odjeli.

Poslouchali jste v průběhu války rádio?

Otec poslouchal. V domě naproti nám byla četnická stanice a jednou, když otec poslouchal rádio, vyběhla jsem před dům a křičela jsem: Pozor, pozor Katovice, vysílají Katovice! A četník přišel za tatškou a říkal, ať si mě odvede domů, protože jestli bych tam ještě chvíli křičela, někdo by to na nás řekl.

Měla Vaše rodina známé, kteří byli posláni do koncentračního tábora?

Sice zde bydleli i Židé. V ulici pod námi bydlela paní Luňáčková. Byla to Židovka, ale manžel ne. Vždycky, když šla kolem nás, tak se zastavila a povídala si s našima. Jednoho dne začala chodit se žlutou a krátce na to se ztratila. Mamka říkala, že musela odjet, že ji odvedli.

Jinak, co se týče koncentračních táborů, nic moc jsme o nich nevěděli. Ale byl tady jeden pan učitel, kterého někdo udal, že poslouchá cizí rozhlas. Tak ho odvezli, to jediné se vědělo. Po Studené se povídalo, že pana učitele Čecha odvezli, ale nevědělo se přesně kam.

Jak to bylo s dopravou, když jste chtěli někam jet?

Maximálně jsme jezdili za někým na návštěvu, ale na výlety ne. Autobusy nejezdily, takže dostat se na vlak na zastávku Horní Vilímeč nebyla žádná legrace. Občas nějaký autobus jel, pak zase nejel, obzvlášť v zimě. Takže třeba cesta do Prahy nebyla jednoduchá. Maminka se tam jezdila léčit se štítnou žlázou. Jednou tam jela na týden sama a pak, když jsem byla ve druhé třídě, mě vzala s sebou. Taky na cestování nebyly peníze. Ti, co měli méně honorovanou práci, byli rádi, že s penězi vyjdou a ti, co korunu měli, tak s penězi šetřili, protože se nevědělo, jak to všechno bude.

Měli jste dostatek jídla za války?

Naštěstí tady ti lidé byli ještě napůl zemědělci, my měli kozu, prasátko, slepice a králíky, takže že bychom měli bídu, to se říci nedá. Jediné, s čím byl problém, byla mouka, která byla na příděl. Pod Studenou byl mlýn¹³⁹, kde byl pan Schitzner, solidní mlynář, který těm, co neměli vlastní pole, vždycky něco málo tajně vyšetřil. Takže se tam tatka občas tajně v noci objevil pro pytlík mouky. Muselo to být velice tajně, jinak by oba byli postiženi. Tatínek sice dostával v práci oběd, ale uzeniny, co nosil domů, jsme nikdo nejedli.

Ještě, než sem přijeli národní hosté, tak jsme jezdili s tatínkem na lyžích do Světlé. Tam bydlel jeho strýc, který měl kravičku a políčko. My jsme mu tam

---

¹³⁹ Dnes se na tom místě nachází čistička.

vždycky dovezli uzeniny a on nám za to dal litrové sklenice mléka a máslo. Takže i když byl lístkový systém, tak jsme hlady netrpěli. Jediné, o co byla nouze, byl textil. Takže maminka vyklidila svůj šatník a přešívala to na mě a na bratra, abychom měli co nosit.

Jaká tady byla situace s udavači?

Někdo musel udat pana učitele Čecha, ale nikdy se po válce neříkalo konkrétní jméno, kdo byl tím vinen. Protože spolupracovníci měli pana učitele rádi, pídili se po tom po válce, ale nedostali se k těm konkrétním archivním materiálům.

Bydleli u vás uprchlíci na konci války?

My jim říkali národní hosté, u nás tedy nebydleli. Byli ubytováni ve škole, ale i v některých rodinách. U nás v ulici¹⁴⁰ je vila po Dr. Hochu, tak lepší dámy bydleli tam a u Nacházelů. Takže v těchto dvou domech byly ubytovány většinou dámy důstojníků nebo lepších vojáků, aby měly soukromí, které ve škole mít nemohly. Moc dobře se jim ale nevedlo. Tatínek za války pracoval v masně, kde byl brzy od rána až do večera a majitel jim dával večeři domů, kus turistického salámu a kus bochníku chleba rozdělený na čtyři díly, za to, že tam zůstali až do večera. Po Studené pobíhaly děti těch uprchlíků ze školy a loudily na tatínkovi jídlo, které si nesl z práce. My to nejedli, takže jim to dal a vždycky přišel domů a říkal „Tak jsem dal večeři zase těm německých dětem, protože to vypadá tak hladově“.

Když uprchlíci byli ubytováni ve škole, jak probíhala výuka?

Školu jsme v té době nenavštěvovali, bylo to kolem Vánoc. Místo toho jsme chodili do modlitebny jednou nebo dvakrát týdně pro úkoly a zase jsme je tam přinesli. Poté, co uprchlíci odjeli, to bylo v dubnu, nám vyčistili školu¹⁴¹ a zase jsme tam mohli chodit.

Jak jste prožívali poslední dny války?

Pořád jsme poslouchali rozhlas. Hlavně ty poslední dny, kdy bylo v Praze povstání. Taťka pořád někde poletoval a mně zavolala maminka, ať

---

¹⁴⁰ Tyršova ulice, Studená.

¹⁴¹ Stará škola stála na místě, kde jsou dnes postavené kamenné hodiny.

běžím k bábince, která bydlela na druhé straně Studené, a řeknu jí, že je konec války a že se strejda, maminky bratr, vrátí. Byl za války v Jablonci, a když to tam Němci zabrali, tak ho poslali na Ukrajinu, jelikož byl odborník přes montáže. On ale utekl k partyzánům a odtud se dostal do Svobodové armády, s níž se po válce vrátil. Ale jelikož se moc přeběhlíkům nevěřilo, musel projít tvrdou prověrkou, aby si ho nechali. Byl to ale člověk, který se jen tak nedal a všechno chtěl vyzkoušet. Když začal být pro německou firmu nezvěstný, tak přišlo k bábince gestapo a vyptávali se, kde je. On nám ale ani nedal vědět, protože mu bylo jasné, že bychom měli problémy. Takže bylo ticho a už nás více nekontaktovali.

Ke konci války byly až sem slyšet boje o Brno, ta dělostřelba a bombardování. Nejvíce v noci. Naši měli strach, jak se to blížilo.

Jak probíhal konec války ve Studené? Kde jste byli vy?

My byli ve sklepě, tatínek nás tam všechny zahnal a sám někde poletoval. Tu jednu noc jsme tam měli nanesené židle, abychom měli na čem odpočívat a něco, aby nám tam nebyla zima, takže jsme tam tu jednu noc proseděli.

Jak probíhal útěk Němců přes Studenou?

Při útěku odpalovali auta, spoustu aut. Na křižovatce směřující na Soumrakov a na křižovatce na Dačice směrem na Jilem bylo několik vyhořelých aut.

Jak probíhalo osvobození Studené?

Bylo to ohromné, ohromné. Když přijela Rudá armáda, otec volal, už jedou, už jedou od Brna. My jsme hned běželi na křižovatku ke kostelu. Mamka mi za války přešila horácký kroj, který jsem si na sebe oblékla. Všichni tam stáli a muzikanti hráli píseň Volha, Volha, pořád dokola. Z pivovaru vyndali sudy s pivem, aby armádu bylo čím pohostit. Bylo tady hodně vojáků Rudé armády, protože se ve Studené dělili na dvě části. Jedna jela na Jindřichův Hradec a druhá na Prahu. My jsme se pohybovali v té části, kudy mířili na Prahu.

Když přijížděla Rudá armáda od Brna, tak s sebou vezla těžce raněného důstojníka, který byl v bojích o Brno raněn a už by cestu do nemocnice nepřežil, tak

ho tady nechali operovat v domě u Burianiů. Snažili se ho zachránit, ale nepovedlo se. Byl tedy pochován na místním hřbitově, ale jelikož mu odvezli veškeré věci a záznamy o něm, nevíme, jak se jmenoval. Je to hrob Rudoarmějce.

V té době byli Japonci ještě ve válečném stavu a sovětská armáda se zavázala, že jim pomůže, takže si sem Rudá armáda vozila dobytek a u Satrapů jim to zpracovávali na konzervy. Dělali si zásoby konzerv do další etapy, která měla nastat. Byl tady jeden ukrajinský důstojník Alexandr Michejlovič Michajlenko, který dohlížel na to všechno, na příjem dobytka, na výrobu a zase na odvoz konzerv. Bydlel u nás celý červenec.

Jak jste se s ním dorozumívali?

Docela dobře se s námi dorozuměl. Taťka si za války opatřil rusko-český slovník a tu ruštinu se trošku učil, takže se v pohodě dorozuměli.

Jak jste se v té době stavěla k němčině a Němcům?

On není Němec jako Němec. Profesoři věděli, že jsme poplašení válkou, tak nám vštěpovali, že není Němec jako Němec. Vypravovali nám o té spoustě antifašistů, co zahynuli, takže jsme se dozvídali i tu druhou stránku a pochopili jsme, že opravdu není Němec jako Němec.

Tím že jste se dala na studium pedagogiky, chtěla jste vychovat „lepší“ generaci?

Já jsem původně vůbec učit nechtěla, ale pak se mi zalíbilo vychovávat mládež a mít vliv na to, jak se bude formovat.

Příloha č. 10: Rozhovor s Františkem Samkem, dne 6. dubna 2014

František Samek, nar. 4. listopadu 1932, Studená

Kde jste během války bydleli?

My pořád bydleli v chalupě, dnes v ulici k Bukovici na okraji Studené.

Jak jste byl v průběhu války starý?

Narodil jsem se 1935 a na konci války mi bylo 14 let.

Měli jste školu rozdělenou na českou a německou?

Ne, tady byla pořád jenom česká, stará a později nová škola. Ke konci války, když byli ve staré škole ubytováni uprchlíci, jsme samozřejmě do školy nechodili, vždy jsme si došli jen pro úkoly ke Klímům a za týden je odevzdali. Tu starou školu poté zbourali. Chodili jsme tam jen čtyři roky a pak jsme přestoupili do nové školy.

Co jste se během války jedli?

Všechno bylo na lístky a bylo toho málo, naštěstí ve Studené měla většina lidí doma zahrádku se zeleninou, králíky, slepice, někdo i kozu, prase nebo krávu. Jinak jsme chodili jako děti sbírat jeřabiny, z kterých se pak dělala povidla. S potravinovými lístky se i obchodovalo, tatínek směnil třeba lístek na maso za rádio.

Jak jste se během války dopravovali, když autobusy nejezdily a vy jste potřebovali někam jet?

Já jezdil na návštěvu za příbuznými do Horní Vsi, většinou na prázdniny, kde jsme pomáhali s hospodářstvím, obraceli jsme oves a dělali vše, co bylo třeba. Ale když chtěl někdo na vlakové nádraží, musel jít pěšky, nebo počkat na Satrapovo

auto. Když rozvážel zboží, svezl lidi na nádraží. Dalším, kdo měl ve Studené auto, byla paní Kejvalová nebo pan Lindourek, který jezdíval s koňmi a vozem.

Přátelil jste se s nějakými Němci?

Ano, přátelili jsme se s Němci, kteří hlídali ustájené koně u Lihovaru.

Znali jste nějaké Židy, kteří byli odvedeni?

Ano, v sousední ulici žila židovská švadlena, paní Čechová. Její manžel ale Žid nebyl. Moje maminka tam u ní šila. Odvedli ji a už se nevrátila. Dalším Židem byl pan Vltáš, kterého prý odvedli, protože měl dva lístky na tabák. Další, kterého si pamatuji, byl pan Munstein, který bydlel u Bučků. Patřil mu tenisový kurt za mlékárnou, který jsme udržovali poté, co ho odvedli.

Kde pracovali Vaši rodiče a jak to bylo se zaměstnáním po konci války?

Maminka byla švadlena, také pracovala v pekárně nebo v lese a tatínek v masně. Po skončení války bylo takové nadšení, že lidé, i když neměli práci, dělali zadarmo. Byly žně, a tak se vydali na pole a nikdo se neptal, čím je které pole. Jedno se obdělalo a šlo se na druhé. Tatínek jel tehdy dělat uhlí do Ostravy a tam také zemřel.

Jak jste prožívali konec války?

Noc z 8. na 9. května jsme leželi vzadu na poli u křížku a pozorovali, co se děje. Otec si vypůjčil loveckou flintu na obranu. Jak Němci postupovali, svítily do každé ulice, a když přišli k naší, leželi jsme přitisknutí k zemi, aby nás neviděli. Díky těm jejich baterkám jsme viděli, kde se pohybují. Chtěli jsme jít na kopec Šibená, který během války obsadili Němci a udělali si tam pozorovatelnu, ale v ten den tam už nebyli, ale i tak to bylo nebezpečné. Slyšeli jsme silné výbuchy aut. Druhý den jsme objevili jedno auto u hřbitova, vzali jsme si kladívko a kleště a zkoumali ho.

Čím vás válka nejvíce ovlivnila?

Asi tím, že dodnes nevěřím Němcům. Podle mě by se měli Němci 1000 let kát za své hříchy. Vůbec se nedalo srovnat to, co se dělo v koncentračních táborech, a jak se to publikovalo veřejnosti.

Příloha č. 11: Rozhovor s Bohuslavem Šťastným, dne 6. dubna 2014

Bohuslav Šťastný, nar. 31. srpna 1932, Studená

Kde jste během války bydleli?

Od narození v chalupě u Lihovaru. Byly tam tři chalupy, naše, Satrapova, Kalincova a nahoře bydleli Adamcovi a Vendlovi.

Kolik Vám za války bylo?

Narodil jsem se v srpnu 1932, takže na začátku války mi bylo 7 let a na konci 13 let.

Na začátku války se musely odevzdávat zbraně, odevzdávali jste také?

Ten, kdo byl nespolehlivý, tak je musel odevzdat, to byli ale především myslivci, my žádné zbraně neměli. Ale podle Němců jsme byli nespolehliví všichni.

Pamatujete si, jak ve Studené probíhal začátek války? Jak to ovlivnilo Vás nebo Vaši rodinu?

Jeden strýc rukoval a druhý se narychlo oženil a hned musel na vojnu. Jelikož jsme byli kluci, válka nás zaujala, hráli jsme si na vojáky a bojovali proti sobě. Ten začátek jsme sice tolik neprožívali, jelikož nám bylo 7 let, ale zbytek nás samozřejmě ovlivnil. Učili jsme se němčinu, i když jsme ji hned zapomněli.

Kam jste chodili do školy?

Čtyři roky jsme chodili do staré školy, ve které byli později ubytováni uprchlíci, pak jsme přestoupili do nové školy, měšťanky.

Znali jste tady nějaké Němce?

Ke konci války tady měli Němci ustájené koně u lihovaru. My jsme tak jako kluci chodili a obdivovali ty koně. Tihle Němci byli přátelští, díky nim jsme se celkem bez problému dorozumívali německy.

Jak jste prožívali průběh války?

Jako kluci jsme to tolik nepocítili, jelikož se nás rodiče snažili zajistit, abychom měli co jíst. Většinou to ale bylo jídlo z domova. Asi jako všichni ostatní jsme byli závislí na domácích zvířatech a zahrádce. Chodili jsme v létě na jahody a borůvky nebo na houby. Takže sice byla bída, ale rozhodně se to nedalo srovnat s bídou ve městech. Měli jsme příbuzné u Telče v Myslůvce. Vždycky jsme tam s maminkou chodili a dostali pár gramů mouky, jinak ale bylo nedostatečné zboží.

Čím se ve Studené lidé živili?

Hodně pracovalo v továrně pana Satrapy, dále jako dělníci v pekárně nebo například v pivovare. Dále zde byli obchodníci, kováři, holiči, učitelé. Ženy byly většinou v domácnosti, nebo pracovaly jako švadleny či pomocnice v domácnosti. Jedním z obchodníků byl pan Štěpán, který měl krámk, vzadu za ním hospodu, kde měl i jatka a po válce nucený výsek. V jedné pekárně pracovala paní Doubová, kde dělal. Čekal tovaryše, dalšími pekaři byli Bureš a Češka, takže tu celkem byli 3 pekaři, 3 kováři, 6 nebo 7 holičů u Rynešů, Podrázka, Šteberák, Němec, Čaloun a Standa Ševců, který chodil s aktovkou.

Cestovali jste po okolí, kam jste nejčastěji jezdili?

Moc se necestovalo. Když jsme chtěli někam jet, museli jsme jít pěšky do stanice Horní Vilímeč pěšky a pak vlakem třeba do Jihlavy, kam jsme jezdili občas za příbuznými.

Kde pracovali Vaši rodiče za války?

Otec byl vyučený obuvník, ale pracoval tady v místním pivovare jako dělník a matka byla doma. V létě chodila na pole a v zimě trhali peří po chalupách.

Co jste dělal z noci z 8. na 9. května?

My jsme utekli do polí za chalupu, sousedé byli také venku a schovávali se v poli nebo v lese.

Kde jste byl, když přijela Rudá armáda?

Byl jsem u náměstí na hrázi. Jako první přijel předvoj na motorce, všichni se seběhli na náměstí, aby uvítali armádu. Právě na této hrázi se zastřelil jeden Němec, když přijížděla Rudá armáda. Další byl zastřelen na lavičce u radnice.

Jaké to bylo po skončení války?

Byl klid, všichni byli spokojeni. Zemědělci prodávali mléko, chodilo se na pole na brambory, švestky, seno nebo se chodilo na žně. Dostali jsme vždycky večeři, než jsme šli domů

Ovlivnila válka Váš postoj k Němcům?

Já osobně Němce neodsuzuji, většinou to byli obyčejní lidé jako my. Manželčin otec byl Němec, a jelikož si vzal Češku, tak nebyl po válce odsunut.

9. Seznam obrázků

Obrázek č. 1, Příjezd Rudé armády na náměstí ve Studené

Zdroj: Soukromý archiv Marty Jinochové ve Studené, kopie v majetku autorky

Obrázek č. 2, Kolona přijíždějících vojáků Rudé armády do Studené

Zdroj: Soukromý archiv Marty Jinochové ve Studené, kopie v majetku autorky

Obrázek č. 3, Pamětnice Marta Jinochová v den příjezdu Rudé armády

Obrázek č. 4, Dívky v krojích s vojáky

Zdroj: Soukromý archiv Marty Jinochové ve Studené, kopie v majetku autorky

Obrázek č. 5, Pohled na náměstí

Obrázek č. 6, Stará škola

Zdroj: *Studená ve fotografii z minulého století*, Sazba Jiří Kotoun, JAVA Třeboň, 2004, 16 s.